

ZADRUGAR

G L A S I L O
N A B A V L J A L N E
Z A D R U G E
U S L U Ž B E N C E V
D R Ž A V N I H
Ž E L E Z N I C

V

L J U B L J A N I
L E T O • X V I

11

V S E B I N A

PREIZKUŠNJE / ZADRUŽNISTVO — SVOBODA IN MIR / NAŠE
OGNJIŠČE: BODOČNOST NAŠIH HCERA — NA OBISKU
DOMA IN DRUGOD — IZPOVED MRS. GLADYS D. SH. / PRE-
HRANA: SKRB ZA MAŠČOBO V TEH DNEH / PISANO POLJE /
LEPOSLOVJE: ZA PET TISOČ DOLARJEV — Z MLADINO
SONCU NAPROTI / ZADRUŽNI VESTNIK / NAGRADNE
NALOGE.

ZADRUGAR

G L A S I L O
N A B A V L J A L N E
Z A D R U G E
U S L U Ž B E N C E V
D R Ž A V N I H
Ž E L E Z N I C
V
L J U B L J A N I
L E T O • X V I

11

V S E B I N A

PREIZKUŠNJE / ZADRUGARSTVO — SVOBODA IN MIR / NAŠE
OGNJIŠČE: BODOČNOST NAŠIH HCERA — NA OBISKU
DOMA IN DRUGOD — IZPOVED MRS. GLADYS D. SH. / PRE-
HRANA: SKRB ZA MAŠČOBO V TEH DNEH / PISANO POLJE /
LEPOSLOVJE: ZA PET TISOČ DOLARJEV — Z MLADINO
SONCU NAPROTI / ZADRUGARSKI VESTNIK / NAGRADNE
NALOGE.

Važno!

Še do danes niso vsi člani oddali zadrugi zelene tiškovine „Prijave družinskih članov“, ki je bila priložena „Zadrugarju“ št. 10 t. 1.

Zadruga radi nemotene prehrane svojih članov te prijave nujno potrebuje!

Kdor te prijave ne bo takoj izpolnil in oddal, naj nosi sam posledice, če ob naročilu ne bo prejel vsega blaga, posebno onega, ki je maksimirano.

Izpolnite torej prijave in jih takoj oddajte v naših prodajalnah.

Upravni odbor

Naše cene

Radi splošno težke situacije, ki vlada zlasti v živilski stroki, se nakupne cene stalno menjajo. Radi tega tudi zadruga ne more držati stalnih prodajnih cen. Opozarjamo članstvo, da so vse naše cene, objavljene v cenikih, neobvezne in si pridržujemo pravico iste med mesecem zvišati odnosno znižati.

Jabolka

Prejeli smo pravkar pošiljko lepih, zdravih zimskih jabolk. Ker je zalogo mala in jabolk preko zime ne bomo držali, svetujemo članom, da jih nabavijo takoj.

Obvestilo

Obveščamo članstvo, da smo v vseh naših prodajalnah uvedli makarone domače II. izdelane iz enotne moke. Ker so izdelki makaronov iz belih mok precej dražji, upamo, da bomo s tem članstvu v sedanjih časih ustregli.

Makaroni domači II. izdelani iz enotne moke so seveda temnejši napram onim iz bele moke, so pa okusni; glavno pa je, da so napram prima makaronom, ki stanejo din 1340, za din 440 **cenejši.**

ZADRUGAR

GLASILO NABAVLJALNE ZADRUGE USLUŽBENCEV DRŽ. ŽEL.

Št. 11

Ljubljana, 20. novembra 1940

Leto XVI

Ivan Deržič:

Preizkušnje

Zadružništvo državnih uslužbencev v naši državi preživlja zopet nove težke čase. Že ob rojstvu mu ni bilo postlano s cvetjem in mnogo je bilo nasprotnikov, ki so mu hoteli onemogočiti njegov pokret.

Sedaj že lahko gledamo in presojava mirno in pravično ves tedanji boj. Nekateri so nas smatrali za komandirane zadrugarje, drugi so zmajevali z glavami, češ, kaj bo državni uslužbenec v poslovnem svetu, tretji pa so nas proglašali za sovražnike svojega naroda, ker da se hočemo kot klin vriniti v vrste producentov in konsumentov, da bi delali zgago na obe strani. Pot je bila trnjeva, zahtevala je mnogo žrtev, ali postopoma je le zgubljala vse prirodne in neprirodne ovire, ker so bili na delu požrtvovalni in idealni delavci, ki so te ovire odstranjevali. Tako se je v drugem desetletju izgradila močna zadružna ustanova, ki je vsestransko programsko, moralno in gospodarsko napredovala. Ko je bil sprejet nov zakon o gospodarskih zadrugah, je naša Zveza bila med prvimi, ki je svoja pravila prilagodila novim zakonskim določbam brez vsake bojazni za bodočnost. Prav tako so zadruge vseh vrst, včlanjene v naši Zvezi, v določenem roku prilagodile svoja pravila novim odredbam skoraj stoprocentno, kar je drugi veliki dokaz, da so bile postavljene na trdne temelje.

Na občnih zborih Zveze v letih 1937.—1939. so bili sprejeti dalekosežni sklepi o poglobitvi in razširjenju udejstvovanja tako zadrug kot Zveze. Sestavljali in proučevali so se načrti za lastno proizvodnjo, spopolnjevale so se posamezne panoge obstoječih ustanov, tako da bi se v tretji desetletnici državnim uslužbencem v naši državi zajamčila ona gospodarska moč, ki jim je potrebna ne samo radi njih in njihovih družin, nego v prvi vrsti radi pravilne usmeritve naše državne administracije.

V tem velikem delu nas je v drugi polovici leta 1939. in še bolj v tekočem letu zadela obča nesreča Evrope. Evropska vojna je imela takoj od početka velike posledice tudi za nas v Jugoslaviji. Gospodarska struktura, kakor se je bila v predelih srednje Evrope vsaj deloma ustalila, se je pod pritiskom od zunaj skoraj preko noči spremenila.

lz meseca v mesec huje se je čutila preorientacija v potrošnji na osnovi spremenjenih proizvodnih možnosti. Cene agrarnih in industrijskih proizvodov so pričele rasti. Najteže so bile prizadete manjše, pretežno agrarne države, ki so zaradi svoje notranje gospodarske oblike najmanj sposobne za hitro prilagodenje in obrambo. Tako smo mi v naši državi od septembra 1959. doživeli prekomerno in nenaravno povišanje cen vseh agrarnih proizvodov, da ne govorimo o industrijskih artiklih.

Država je bila postavljena pred nepredvidene težke gospodarske probleme. Že takoj v prvem mesecu, to je 25. septembra 1959 je izšla prva uredba z zakonsko močjo za pobijanje druginje in brezvestne špekulacije. Oddahnili smo se ob objavljanju te uredbe in polni upanja pričakovali, da se bodo gospodarske prilike pravilno in pravično razvijale. Toda le prehitro je sledilo razočaranje. Uredba po svoji zamisli ni mogla imeti pravilnega učinka, ker so se v njej prezrli osnovni principi o distribuciji življenjskih potrebščin za najširše sloje našega — recimo odkrito — siromašnega naroda. Prezrlo se je glavno, namreč popis razpoložljivih zalog vseh agrarnih in industrijskih proizvodov in določitev, kolika sme biti razlika med nakupno in prodajno ceno. Ta dva osnovna elementa manjkata v tej prvi uredbi in to je povzročilo ono, kar doživljamo že leto in pol, namreč nepravično in nesocialno špekulacijo v distribuciji. V težkih časih, ko gre za obstanek naroda, ne more in ne sme biti nedotakljivo staro liberalno-trgovsko načelo o ponudbi in zahtevi. Ne sme ostati nedotakljivo načelo o tako zvanem običajnem dobičku v trgovskem poslovanju! Treba je možato pogledati resnici v obraz in priznati to nepobitno resnico, da prekomerni ali pa tudi „običajni dobički“ v distribuciji potrošnih artiklov škodijo producentu in konsumentu, to je najmanj 90% vsega prebivalstva.

Pričel je ples špekulantov vseh vrst in strok v prikrivanju robe in navijanju cen. Doživeli smo to nepričakovano in nepojmljivo ero, ko so bile naši Zvezi odpovedane vse sklenjene pogodbe, ko so se za zadruge državnih uslužbencev v naši državi skoraj od vseh naših in priromanih velepodjetij zaprla vrata, češ, ni robe. Doživeli smo še to, da se je posredno in neposredno poskušalo eliminirati našo Zvezo iz tako zvanega poslovnega sveta radi tega, ker smo baje v distribuciji v škodo tako zvanemu svobodnemu gospodarsko-trgovskemu poslovanju. In zakaj vse to? Zato, ker smo stali odločno na braniku za gospodarski obstoj malega človeka! Da navedem le dva tipična primera. V nekem sreskem mestu v osrčju države je naša tamošnja zadruga v poletju prodajala mast po 19.— dinarjev po določeni količini za vsakega člana. Mast je pošla; ker Zveza ni mogla dostaviti druge, je naslednji dan cena masti v privatni trgovini skočila na 22.— dinarjev

in se je lahko povsod dobila. V drugem mestu je naša zadruga prodajala isto tako v poletju belo moko po 5'80 din samo svojim članom v določeni količini. Moke je zmanjkalo in slučajno samo za nekaj dni. Medtem so trgovci dvignili moko na 4'50 din in ko je zadruga dobila moko zopet po 5'80 din, je bilo veliko jeze, pa tudi smeha. Posledica — v nekaj dneh je v zadrugo vstopilo čez 50 novih članov državnih uslužbencev, ki so se na licu mesta in na lastni koži prepričali o prijateljih — v težkih časih.

Ne navajam teh dveh primerov radi agitacije, nego samo za dokaz težkih prilik, ki so pri nas nastopile zaradi nepravilne presoje dejanskih razmer in zaradi pohlepa po čim večjem zaslužku oziroma dobičku. Svetovna vojna in prva povojna leta niso pri nas v dobrem spominu, a naučili smo se bore malo. Dopustilo se je, da je peščica poslovnih ljudi zopet zagospodarila po onih strašnih metodah nečloveškega bogatenja poedincev na račun občestva, naroda in države. Preostalo je samo eno sredstvo — samopomoč! Stisnili smo zobe in v zadrugah ter Zvezi napeli vse sile, da se postavimo v bran. Težko je bilo, ali korakoma smo uspevali z našim skupnim delom in trudom. Veliko naklepov in poskusov smo preprečili in za naše članstvo osigurali, četudi ne v celoti, pa vsaj v najpotrebnejši meri najnujnejše življenjske potrebščine. Vemo, da je stanje še vedno težko in da preti celo nevarnost poslabšanja. Vendar to spoznanje ne sme roditi malodušja, nego čim večjo enotnost in disciplino vsega članstva z njegovimi zadrugami in z Zvezo. Dovolj smo in ostanemo močni v obrambi svojih življenjskih pravic, ker ne zahtevamo nobenih posebnosti za naš stan! Zahtevamo samo pravilno in pravično porazdelitev bremen na vse sloje, zahtevamo poštenje v proizvodnji in zahtevamo predvsem pošteno in pravično porazdelitev vseh za življenje neobhodno potrebnih agrarnih in industrijskih proizvodov, da bo osigurana prehrana vsega prebivalstva v naši državi. Pri tej naši borbi nas vodi in krepí neomajno spoznanje in prepričanje, da nismo sami, nego so z nami vsi iskreni, preudarni in pošteni sodržavljeni vseh stanov, ki z nami vred trpijo.

Preizkušnja za naše združništvo je težka. Ni prva in ne bo ostala poslednja! Je to življenje, ki obstane, ako je močno in zdravo. Naše združništvo je tekom 20 let dokazalo, da je zdravo, na pravi poti in potrebno ne samo za naš stan, temveč za naš narod, ako si hoče ta narod osigurati zdrav in pravilen vsestranski razvoj v bodočnosti. V to njegovo hotenje neomajno verujemo, ta vera nam nalaga ono veliko dolžnost, ki jo kot stan inteligence moramo za vsako ceno izpolnjevati, namreč: v iskanju in borbi za pravilno gospodarsko usmerjenjo našega naroda moramo državni uslužbenci vseh panog kot enoten

stan biti v prvih vrstah in z delom v svojih zadrugah kazati in utirati pot — v novo, lepšo bodočnost!

Ni v današnjih časih mesta za malodušje. Fortes fortuna adjuvat! Močni smo, postanimo in ostanimo tudi hrabri! Preizkušnje in izkustva v tej težki sedanosti naj izkristalizirajo vseobče spoznanje, da moramo osposobiti naš stan in naš narod, da vzdrži v sedanji težki borbi za obstanek in si ustvari za bodočnost nezlomljive gospodarske in moralne temelje. Ti temelji pa morajo sloneti samo na nepobitnih načelih čiste zadružne samopomoči. V ta načela verujemo, ker so pravilna, obče človeška in pravična. S temi načeli si naš stan korakoma pridobiva vedno močnejša moralna in materialna sredstva za svoj obstanek in razvoj, s temi načeli se bo tudi naš narod osposobil za svoje samostojno in lepše življenje. Težke preizkušnje sedanosti naj nam pa ostanejo memento: samozavest, sloga in tovarištvo, vse troje oblikovano in združeno v zadrugah državnih uslužbencev in njeni Zvezi so in ostanejo najtrdnjeji temelji gospodarske in kulturne moči tega stanu!

Fr. Melé:

Zadružništvo — svoboda in mir

Govoriti danes o svobodi in miru je zelo nevhvaležna stvar. Naš čas, kot dete pretirano liberalističnega očeta pa sedaj že zavrača njegove nauke, toda skuša se rešiti v nasprotni ekstrem kolektivnega suženjstva, v katerem pač ni prostora za še tako komaj zaznavno misel na svobodno odločanje v življenju. Človeštvo — vsaj evropsko — se je nekako utrudilo, živeti svobodno in skoraj nima več volje, odločevati o perečih vprašanjih tako, kakor bi mu moral veleovati njegov lastni preudarek. Zato so se zanj vrednote dejansko prevrednotile: iz gole nasičenosti svobode v njegovi najbolj ekstremni obliki — anarhizmu — se je zatekel v miselno in gospodarsko tlačanstvo, in v taki zaslepljenosti proslavlja tudi pojav vojne kot normalnega regulatorja mednarodnih sporov.

Prav za prav je zoprno, stopati na kateder in s suhoparno logiko profesorja ali učenjaka „objektivno“ ugotavljati: to je vrednota, ono ni vrednota. Življenje se pogosto hudo malo briga za nerealne teoretike in gre s prezirom mimo njih. In vendar je potrebno, da so med ljudmi taki posamezniki, ki menijo, da so našli resnico, edino pravo spoznanje. Le takó je mogoče, izogniti se absolutni anarhiji in s tem uničenju človeške družbe.

Torej: Za trezno misleče ljudi je svoboda vrednota in suženjstvo nevrednota, kar velja v isti meri z ozirom na pojav vojne in miru.

Treba je pribiti to dejstvo, kajti v tem pogledu doživlja danes človeštvo ponižanje, kot morda nikoli prej v svoji zgodovini.

Biti svoboden, se pravi, znati spraviti interese lastne osebe v sklad z interesi skupnosti; torej je pojem svobode istoveten s pojmom socialnosti. Uživati mir, pa pomeni, spoznati, da mora človeštvo na določeni stopnji kulture reševati medsebojna vprašanja brez vojne, če naj ne pride v nasprotje z lastnim razumom in čustvovanjem; kajti vojna ruši, kar je človeštvo tekom desetletij z muko ustvarilo, in stavlja na kocko celo civilizacijo in kulturo samo.

Zadružništvo je gospodarski sistem, izgrajena ideologija, kakor katera koli druga, z vsemi pravicami lastnega, samostojnega ocenjevanja življenjskih pojavov. Jasno je, da kaže zadružništvo interes tudi za izvangospodarska vprašanja, ker so slednja vselej v zavisnosti od vsakdanje-stvarnih resničnosti. Vendar ga zanima predvsem gospodarska stran človeka kot individua in socialnega bitja. In kot tako uvaja v življenje pojem socialno vezane svobode. Francoska velika revolucija 1789. pomeni vsekakor napredek; toda od svojih treh gesel je uresničila samo eno: svobodo. To je bilo zlo. Brez bratstva in enakosti se je izrodila v izžemanje, v zaslužnjevanje. Ta svoboda je bila zelo blizu pojmovanju neomejenih možnosti lastnega razmaha na škodo sočloveka. Slabi sadovi so se kmalu pokazali: skozi desetletja trpljenja je človeštvo zorelo k spoznanju o napačnosti individualnega anarhizma in o nujnosti vezanja človekovega hotenja na interese skupnosti. Čudno je, kako so baš najbolj elementarna spoznanja najtežja. Do socialne koncepcije svobode ni prišel ne fevdalizem, niti kapitalistični vek, še manj kolektivizem našega časa. Šele zadružništvo je znalo podati edino pravilno definicijo pojma svobode in ga dejansko uresničiti: nihče nikogar ne sili, pristopiti h kaki zadrugi; to je svoboda. Toda če k zadrugi kdo svobodno pristopi, tedaj stori to zavedno in vzame torej nase vse pravice, pa tudi dolžnosti, ker se je tako sam odločil; tudi to je svoboda. Otroška misel, pa ravno zaradi svoje preprostosti težka. Vsako drugo gledanje je seveda nujno moralo roditi nasprotno: ali neomejeno uveljavljanje individua na škodo kolektiva, ali pa popolno zaslužnjevanje individua v interesu celote. Oboje je seveda napačno. Svoboda je neuničljiva, bolje, stremljenje po njej. Naj so razmere v svetu kakršne koli, v človeku neprestano bdi ta sveti nagon, ki so radi njega umirali na frontah, po ječah in na grmadah milijoni najboljših. Njihove žrtve ne morejo biti zaman. Ni treba prav nobene romantike za trditev, da je nekaj, kar je zahtevalo že toliko žrtev, vrednota brez zaslepljenosti in da se mora tak ideal v razumnem človeštvu prej ali slej uresničiti.

Nam zadregarjem se zdi to uresničenje blizu, saj nas ves kaos zadnjega desetletja prepričuje, da je evropsko in človeštvo sploh po

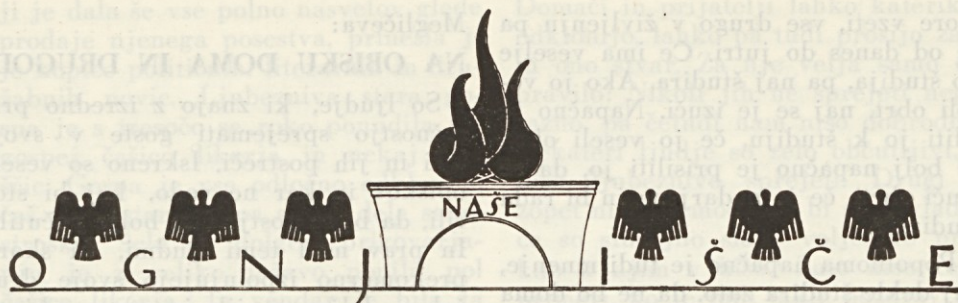
tolikih razočaranjih na poti k edino pravilni rešitvi v socialni, t. j. združni svobodi. To v gospodarstvu, kakor tudi v politiki, religiji, znanstvu itd. Saj posega združništvo na vsa polja človekovega udejstvovanja in ni ga, ki bi v njem ta sistem ne vedel primerneга odgovora na stavljeno vprašanje.

Pojem svobode v združnem smislu, ki je nujno edino pravilen, sem razložil nekoliko na široko, ker vključuje v sebi istočasno pojem miru. Vojna je vedno nasilje in to prinaša nesvobodo. Torej: kjer je vojna, je nasilje, se pravi nesvoboda, in nasprotno: prava svoboda izključuje vojno. Zdaj nam bo tudi razumljivo, da francoska revolucija, kakor koli je bila za tisti čas zgodovinsko dejanje neprecenljivega pomena, ni mogla vplivati na ustalitev razmer v Evropi; razumeli bomo, da je morala, baš radi svojega napačnega pojmovanja svobode roditi Napoleona, ki je poteptal najlepše geslo te revolucije. Do česa takega v združno-svobodno organiziranem človeštvu seveda ne more priti. Vojna kot nasilno dejanje krade vselej enemu od obeh, ki sta med sabo v vojni, svobodo in taka družba bi že ne bila več združna. Ne more torej biti pravega miru brez prave svobode, in narobe: svoboda je pogoj za trajen, zdrav mir.

Nas zadržarje ne morejo oplahiti besede novih prerokov v Evropi, ki govore o pozitivnih učinkih medčloveškega klanja; take besede ne morejo premotiti nas, ki vemo, da je vse naše življenje zgrajeno na konstruktivnem miru (drugačen niti biti ne more) in da ne moremo imeti opravka z destruktivno vojno (ki je vedno takšna). In se pri tem prav nič ne bojimo, da bi se človeštvo polenilo in postalo nesposobno, dokler bi ne izumrlo. Niti enega primera ni v zgodovini, ki bi mogel služiti za dokaz proti tej trditvi.

Resume: Svoboda in mir sta vrednoti. Združništvo je doslej uresničilo pojem edino prave — socialne svobode, ki veže človeka prostovoljno na kolektiv. V taki svobodi pa vojna ni mogoča, saj predstavlja nasilje in jemlje svobodo. Če je prav združništvu bilo prihranjeno uresničenje te zamisli, tega pojmovanja, tedaj vidimo v tem dokaz za dvoje: 1. da je združništvo edino na pravi poti, in 2. da govori to dejstvo za dokočno zmago tega pokreta, saj stremi le za resnično svobodo in za mirom.

Ivanka Šušteršič:

BODOČNOST NAŠIH HČERA.

Še pred nekaj desetletji je vladalo mnenje, da ženi ni treba znati drugega kakor kuhati in gospodinjiti. Da bi študirala tako kot moški in zavzela isti položaj v življenju, tega moški ni mogel verjeti, pa tudi žena sama tedaj še niti sanjala ni o tem. Žena doktorica, profesorica, to bi bilo nekaj nezaslišanega. Ženi je bila vseskozi namenjena le vloga gospodinje. Čemu študij, naobrazba, saj se itak vsaka poroči in potem skrbi mož zanjo; ob mesecu ji prinese denar, dolžnost žene pa je, da ga zna pravilno obrniti, da čim več prištedi in s čim manj stroškov uredi dom, oskrbi moža in otroke. Mlado dekle preteklosti je imelo eno samo dolžnost; pripravljati se za zakon. Ako je poleg dobrega znanja gospodinjskega dela bilo še lepo, da je čimprej našlo moža — je s tem popolnoma ustrezalo svoji nalogi.

Kritične življenjske prilike pa so tudi ženo prisilile, da je pogledala življenju v oči. Minila je doba, ko je ženi zadostovala lepota in osebni čar, žena kot okrasek in privesek doma ne vleče več. Danes se mora tudi žena boriti z življenjem, njena borba je morda še trša kot moževa, ker se ji povsod stavlja ovire in neprilike, češ doma naj gospodinji. Današnja žena je prisiljena, da si sama služi kruh, da skrbi zase, in četudi je poročena, največkrat možev zaslužek ne zadostuje niti za skromno vsakdanje življenje. Zdaj se mora z možem ramo

ob rami boriti s težavami in neprilikami. Tako je žena današnjega časa postavljena pred nov problem: znati samostojno se preživljati. Ne čakati, da ji mož prinese denar domov, temveč si ga mora sama zaslužiti.

S tem pa je nastalo novo vprašanje vzgoje za matere: kako naj svojo hčerko čim bolj usposobim za življenje, kakšno vzgojo in naobrazbo naj ji da na pot v življenje. Vsako dekle, vsaka žena mora danes imeti pred seboj cilj, ki si ga določi sama po svojih sposobnostih in prilikah. Prvotni cilj žene, materinstvo je pač še vedno najsvetejše hrepenenje vsake žene in izpolnjuje njeno notranjost z željo po toplem domu, vendar se spričo dejanskih prilik današnji ženi ta želja ne more izpolniti.

Vzgoja današnje ženske mladine mora biti zato vzgoja k samostojnosti. Ne pustimo svoje hčerke, da bi šla z zavezanimi očmi skozi življenje in si delala iluzije o bodočnosti. Za sanjače danes ni več mesta na svetu. Realno naj gleda življenje tako kot je. Potem naj si izbere pot, ki ji najbolj ugaja in ji je po znanju ter naobrazbi najlažje dosegljiva in njenemu značaju najbolj ustreza. Nikoli ne recimo: „Ah, čemu bi se moja hčerka učila tega, saj ji nikoli ne bo nič koristilo!“ V življenju pride vedno vse prav in ne vemo, v kakšnih prilikah bo prisiljena živeti prav naša hčerka. Nihče ji ne more vnaprej dati nakaznice za srečo, tudi če se po našem mnenju še tako dobro poroči. Tega, kar zna, ji nikoli nihče ne

more vzeti, vse drugo v življenju pa je od danes do jutri. Če ima veselje do študija, pa naj študira. Ako jo veseli obrt, naj se je izučí. Napačno je siliti jo k študiju, če jo veseli obrt, še bolj napačno je prisiliti jo, da se izučí obrti, če je nadarjena in bi rada študirala.

Popolnoma napačno je tudi mnenje, naj dekle študira zato, da ne bo doma brezposelno „postopalo“. Samo tam, kjer bo kot „cel človek“ dala vse sile iz sebe in se res posvetila delu, študiju, le tega naj se učí. Še bolj nesmiselno je, ako študira zato, da lahko — kot akademsko naobražena — dobi boljšega moža, tako zvano „boljšo partijo“. Taka neresnost se dostikrat bridko maščuje in kvari splošni ugled sodobne žene.

Ako je le mogoče, ji dajmo priliko, da svoje znanje vedno v vsem izpopolnjuje in se izobražuje. Vsaj ene stvari pa naj se temeljito izučí, vsaj eno delo naj res zna, tako da se v potrebi lahko preživlja z njim. Najslabše je, če zna vsakega po malo in ničesar temeljito. Pomni: Veliko laže je odvaditi se dela, če ti ni potrebno, kot pa da se ga v sili učíš. Sila je krut učitelj!

So poklici, ki so žene kot rojene zanje, n. pr.: bolniške strežnice, otroške negovalke, vzgojiteljice, zdravnice in dr. Tudi žena-sodnica se psihično bolj približa sočloveku in se mnogo bolj vživi v trpljenje žene kot pa njen tovariš, „strogo službeni“ mož.

Še nečesa ne smemo pozabiti, ko bomo vodile svoje hčere po poti k srečni bodočnosti: Dajmo ji za življenje ono naobrazbo, ki je pogoj in osnova sreče za vsakega posameznika; dajmo ji naobrazbo, ki je šola ne more dati, — vzgajajmo in dvigajmo njeno srčno omiko, navajajmo jo k plemenitosti. Plemenita žena je kakor sonce, kjer koli posije, povsod blagodejno vpliva s svojo toploto.

Megličeva:

NA OBISKU DOMA IN DRUGOD.

So ljudje, ki znajo z izredno prišrčnostjo sprejemati goste v svoji hiši in jih postreči. Iskreno so veseli obiskov in kar ne vedo, kaj bi storili, da bi se gostje čim bolj počutili. In prav med temi ljudmi, ki skoro prekomerno izpolnjujejo svoje družabne dolžnosti, jih je mnogo, ki se sami kot gostje ne znajdejo v tujih hišah. Z dosledno odločnostjo odklanjajo vsako postrežbo že v naprej in so celo zmožni, da se nalite skodelice čaja ali kave sploh ne dotaknejo!

Komaj postavi gostiteljica na mizo nekaj, s čimer želi postreči gosta, že začne gost govoriti, da zanj ni treba ničesar pripravljati, da ne bo ničesar pokusil, da ni lačen ne žejen in da radi njega ni treba imeti dela in izdatkov. Kako more biti pri srcu ženi, ki je morda že neštetokrat uživala gostoljubje v hiši prav tega gosta, ko ji ta razodene svoje mišljenje glede dela in izdatkov, ki prihajajo v poštev pri skodelici čaja...

Takih primerov je pri nas več kakor druge. Ozke družabne razmere so temu krive. Ljudje, ki so bili po svetu, ali pa so že po naravi tako družabni, nikoli ne odklanjajo postrežbe. Njim je vse to samo ob sebi umevno, zavedajo se, da je to nujna potreba gostitelja in da mu tega veselja nimajo pravice jemati. Brez upora, brez besede použijejo, kar smo jim postregli, se za postrežbo ne zahvaljujejo in pogovor se niti z besedico ne dotakne tega, kar je na mizi. Skodelica čaja, kave ali čašica likerja je družabnim ljudem prav tako umevno kakor „Dober dan“ in „zbogom“. Nihče ne misli tu na izdatke in na delo, pa niti na to ne, kdaj bo lahko povrnil.

Neka gospa je nekoč obiskala staro, premožno in osamljeno gospo. Seboj je prinesla dobro pecivo, ki ga je bila zanjo posebej spekla. Razen tega

ji je dala še vse polno nasvetov glede prodaje njenega posestva, prinesla ji je kopico političnih, literarnih in družabnih novic. Ljubezniva stara gospa je s tresočo se roko ponudila tej gospej čašico likerja in nekaj slaščic. Gospa je vse odločno odklonila, češ da si stara gospa s tem dela samo stroške. Šele po dolgem prigovarjanju je z veliko težavo popila pol čašice likerja. In vendar je bila ta gospa zelo visoko izobrazena, zelo ljubezniva in neizmerno dobra. Malo je ljudi, ki bi se lahko ponašali s tako visoko srčno kulturo kakor ona. Če ni bilo v njeni hiši vsak dan gostov, je že stala pri oknu in tožila, da k njim ni nikoli nobenega človeka. Mnogi dijaki so imeli v njenem domu svoj drugi dom. Vzela je na stanovanje dijaka na skoro brezplačno oskrbo, a jih je zraven živelo še nekaj več. Nekaj zelo revnih a nadarjenih otrok je spravila v mestne šole in jih podpirala. Ljudje so v šali nazivali njen dom „ljudsko prenočišče“, ker je pri njih vsak lahko prenočil, če je bil le količkaj poznan. Ljudje, ki so prihajali k njej na obisk, so lahko ostali tam kar cel teden. Glejte, in ta žena ni znala sprejeti v tuji hiši čašice likerja!

Ni prav, če smo v tuji hiši požrešni, z mirno vestjo pa lahko sprejmemo v dostojni meri, kar nam ponudijo. Če si v tem pogledu nismo na jasnem, pomislimo samo na sebe, kako želimo, da se vede gost v naši hiši, in tako se vedemo mi drugje.

Nekateri ljudje čakajo, da jim bomo postreženo jed zelo ponujali. Če gost odločno odkloni prvič, potem sploh več ne ponujamo in ga tudi nikoli več v hišo ne vabimo! V pravih primerih lahko ponudimo trikrat. Dvakrat mora gost sprejeti ponudeno pecivo ali kaj drugega, v tretjič lahko odkloni in ne more biti nihče užaljen.

Nasproti domačim in prijateljem, ki smo z njimi sleherni dan skupaj, vse te družabne dolžnosti ne veljajo.

Domači in prijatelji lahko katerikoli odklonijo, lahko pa tudi prosijo za to in ono stvar. Za nje velja samo eno pravilo: Nikoli jih ne sprejeti neprijazno, pa četudi nam niso dobrodošli. Nekateri ljudje so zelo občutljivi, če niso ljubeznivo sprejeti. Drugi pa zopet nimajo moči, da bi se obvladali, če so slučajno slabe volje, ko pride kdo k njim v hišo. Zato niso redki primeri, ko je tudi takle pozdrav mogoč: „Oh kako sem se te ustrašila!“ Gospodje imajo včasih tudi svoj način sprejemanja. Poznam primer, ko je neka gospodična slučajno nekemu gospodu napravila zelo veliko uslugo. Podala mu je bila roko v trenutku, ko je imel zdrkniti v prepad, in ni pomislila pri tem, da bi jo lahko potegnili za seboj. Ko je prišel k sebi, jo je zelo vabil, da mora priti enkrat k njim na posestvo; on in žena je bosta zelo vesela. Ko je ta gospodinja res prišla nekoč k njim, jo je ta gospod pozdravil s sledečimi besedami: „Želite gospodična?“ Na povabilo in tisti dogodek se kar ni mogel več dobro spominjati...

Izpoved Mrs. Gladys D. Sh.

Ne vem, ali se samo meni zdi, ali je res, da se javno premalo važnosti in pozornosti posveča, kako vzgojiti otroke, da bodo čisti in redni, da se pozneje v življenju veliki grehi, ki jih v tem pogledu starši zagreše nad svojimi otroki, ne bodo tem bridko maščevali, ko bodo odrasli.

Priznati moram, da ni mogoče vseh otrok enako lahko vzgojiti. Meni sami se je namreč popolnoma posrečilo, ko sem bila otrok in mlado dekle doma, da ni imela moja soba kljub velikim materinim naporom nikoli lica, da stanuje v njej kulturen človek! Zdaj, ko sem se spremenila, postala drugačna, šele lahko govorim drugim materam in gospodinjam. Tebi, draga bralka, pravim: Če si že po naravi čista in redna, ne čitaj naprej; zgrazala se boš in ne boš me razumela!

Če pa spadaš med tiste matere in gospodinje, ki se v skrbeh poprašujejo, zakaj otroci ne skrbijo za svoje igrače, knjige, obleko itd. kljub temu, da jih vsak dan sproti opominjajo, boš morda našla v moji izpovedi odgovor na taka svoja vprašanja.

Večkrat sem premišljevala, zakaj je sinko moje sosede vedno tako čist in reden. Nikoli niso njegove igrače ležale po hiši ne zunaj hiše ob času, ko se on ni igral, medtem ko tega o svojem otroku ne bi mogla trditi. Čim je vstopil sosedov dečko v hišo, že je slekel plašček, stopil k omari, vzal obešalnik, obesil plašček in ga vrnil v omaro, ne da bi mu kdo to priporočil. Ko se je nehal igrati, je pospravil svoje stvari in jih zložil na polico omare, ki je bila zato določena. Če se je umival ali kopal, ni nikoli pustil za seboj umazanega umivalnika ali kadi; brisače je obesil, da so se sušile. Kopalnico je zapustil v takem stanju, kakor jo je bil našel. Kaj takega jaz o svojem otroku ne bi mogla povedati, četudi je bil v njegovi omari za obleke drog dovolj nizko pritrjen, da mu to ne bi moglo delati težkoč, in tudi z opomini nisem štedila.

Odgovor na vsa ta vprašanja sem dobila neko noč, ko so pri sosedovih imeli goste. Slučajno sva bila z možem tisti večer zelo dolgo pokonci in sva pri oknu opazila odhod gostov. Bilo je že po polnoči. Skozi okno sva opazovala sosede, kako so po odhodu gostov naglo švigali iz ene sohe v drugo, iz pritličja v prvo nadstropje in nazaj, dvigali so preproge, premikali pohištvo itd. Opazujoč to početje skozi okno v poznih nočnih urah, se je nama zdelo to silno skrivnostno. Naslednji dan sem vprašala svojo sosedo, kaj se je bilo zgodilo v njihovi hiši tako pozno ponoči.

„Oh, samo pospravljali in urejevali smo stvari, kakor storimo vsak večer, preden gremo spat,“ mi je razložila. Zdaj so se mi odprle oči, zakaj je

njen otrok tako dobro vzgojen, moj pa ne.

Priznati moram, da jaz že po naravi nikoli nisem bila bog ve kako vnetja za red. Moj oče je večkrat dejal: „Za vsak predmet v hiši mora biti mesto in vsaak stvar mora biti na svojem mestu!“

Z možitvijo se nisem v tem pogledu nič spremenila. Mojemu možu ni bilo dosti mar, kako izgleda njegov dom. Če so bile v redu njegove knjige, ki se jih ni smel nihče dotakniti, pa je bilo vse dobro. Pred poroko sva se bila zmenila nekako takole: Miliijone, če bi jih imeli, za knjige, o čistilnih sredstvih ni bilo govora... Misel, da bi spravila nekatere stvari v najinem stanovanju v red, preden sva šla k počitku, je bila nama bolj tuja kakor če bi zahtevali od naju, da dresirava leva! Živela sva veselo, brezskrbno bohemsko življenje. Seveda nama je bilo mnogokrat zelo neprijetno, ko sva morala po cele pol ure iskati stvari po stanovanju, ki so nama bile nujno potrebne. Toda bila sva mlada, srečna, prosta in imela sva dovolj časa.

Prihod najinega prvega otroka je v naši hiši marsikaj spremenil. Spremenila pa se nisva samo midva z možem in sva še naprej kot doslej nastiljala po hiši. Ker sva bila razumna človeka, nisva pričakovala, da bo otrok drugačen od naju, in tako je tudi otrok nastiljal. Jaz pa sem si mislila: Dobre gospodinje morajo biti vse zelo puste ženske!

Nekoč pa sem prišla skupaj z večjim številom svojih sosed, ki so bile vse dobre gospodinje. Kakšno je bilo moje presenečenje, ko sem ugotovila, kako duhovite in inteligentne so bile te žene, ki so same umivale svoja okna, in kako so bili njihovi domovi brez tuje pomoči vzorno urejeni. Bivanje v njihovih domovih je bilo prijetnejše kakor pa v našem. Njihovi otroci so bili bolj vzgojeni, prikup-

neje so nastopali in celo bolj zdravi so bili.

Spustila sem se v borbo proti ne-rednosti. V kratkem času sem hotela doseči to, kar bi moralo biti že davno. Tudi moj dom mora biti odslej tak kakor so domovi mojih sosed! Najprvo moram drugače vzgajati svoje otroke! Prijateljica, ki gleda na moje pisanje preko mojih ramen, se mi smeje in šepeta, da sem ji bila veliko bolj všeč prej, kakor pa sedaj, ko sem postala bolj redna, čista in sitna. Tudi meni se večkrat stoji po dobrih starih časih, ko me ni motil prah na glasovirju, ker se mi ni nikoli zdelo, da ta prah ni v skladu z ostalim stanjem sobe.

In vendar bi se ne hotela več vrniti v to, kar sem bila prej. V hiši, kjer nihče ne skrbi za red in snago, kjer vsak poljubno lahko nastilja, je bolj podobno hlevu kakor pa stanovanju kulturnih ljudi. V takih domovih ni lepote ne pokoja, ker je treba vsako stvar pol ure iskati, preden jo najdeš.

Naše hčerke in sinovi, bi se ne smeli približati svoji ženski ali moški dobi obremenjeni s takimi težkimi slabimi navadami in lastnostmi. Zdaj sem vsa zavzeta za red in čistočo v hiši. Ne za tisti red in čistočo, ki onemogoča svobodno gibanje v domu in ki človeka naredi bolj nesrečnega kakor srečnega, temveč samo za preprosti red in običajno čistočo.

Najteže je bilo vprašanje, kako spremeniti otroke. Če je ženska po naravi zelo redna in čista, tedaj ji ne bo težko svoje otroke vzgojiti. Drugačni otroci bi ne mogli živeti pod eno in isto streho! Mi smo s svojimi otroki ukrenili takole: Poskrbeli smo, da je bilo v njihovi omari dovolj obešalnikov in da je bil drog pritrjen dovolj nizko, da otroci niso imeli težav z obešanjem. Pripravili smo jim police za igrače in šolske stvari. Skratka, našli smo mesto za vsako stvar, ki ga je v svojem času morala imeti. Lepa beseda je mnogo zalegla.

Otroci so polagoma začeli uživati nad redom in čistočo. Predali v omarah so bili namazani, da so jih otroci z lahko to odpirali. V kopalnici so bile pritrjene še nove kljukice za brisače. Nekaj časa se tako pospravljanje ni posrečilo povsod, polagoma pa je prešlo na vse prilike in dneve. Na vrata v vseh prostorih pa smo obesili tablice s predpisi! Nekaj tablic smo lahko kmalu odstranili.

Moje mnenje je, da je treba učiti otroka, da pospravi svoje stvari takoj, ko jih več ne potrebuje. Če vržemo na stol ali posteljo obleko z mislijo, da jo bomo obesili pozneje, se lahko zgodi, da bo ležala tam zelo dolgo. Ponovno prijemanje obleke in obešanje postane tako že samostojno delo. Če pa jo obesimo na obešalnik, čim jo slečemo, smo to delo opravili skoro podzavestno, brez truda in nevolje. Neka moja prijateljica, ki je bila po naravi zelo redna, je nalašč puščala po stoleh obleke in čevlje po sobi, ker se je bala, da ji bodo rekli, kako je starokopitna. Toda ni dolgo vzdržala. Zanimarjene obleke in čevlji so jo zasledovali kjer koli je bila, in tako jih je raje spet hitro pospravila, ko jih ni več potrebovala.

Kakšne težave sem jaz imela s ključi! Kadar koli sem se vrnila domov, sem prej pretaknila vso torbico; včasih sem morala iz nje vse stresti, da se je pojavil ključ od mojega stanovanja. Nisem in nisem se mogla navaditi, da bi bila vsakokrat vtaknila ključ v poseben predalček, ki je bil v torbici. Ko pa sem se resno odločila, da bom ključ vtikala vedno v eni in isti predalček, sem končno uspela in vsakokrat imam zelo prijeten občutek, ko mi je treba samo seči v torbico, in že je ključ v rokah.

Red in čistoča spada med najvažnejše točke otroške vzgoje. Če je otrok naučen na vse te stvari v svojih mladih letih, jih bo vedno izpolnjeval brez truda. Nikoli mu ne bo prihajalo na misel, da je to kaj težkega

ali neprijetnega. Če smo take dobre navade prinesli s seboj od doma in smo jih vedno izpolnjevali, tedaj jih bomo obdržali, ne da bi se tega zavedali. Dobra zgradba se ne podere!

Iz angleščine prevedla L. M.

P R E H R A N A

SKRIB ZA MAŠČOBO V TEH DNEH.

Nezabeljena ali slabo zabeljena jed je skoro neužitna. Ne samo, da jo težko uživamo, tudi in nič nam ne zaleže, posebno ne v zimskem času. Toda maščoba je tako draga in brez nje se v kuhinji vse neha.

Med svetovno vojno so večje kuharice glede maščob odkrile marsikatero skrivnost, da so si pomagale pripraviti okusne jedi tudi brez prave maščobe. Pred nekaj leti, ko smo bili še čisto prepričani, da se vojna ne bo nikoli več ponovila, takih skrbi nismo imeli. Dames moramo biti zopet iznajdljivi, da nadomestimo vsaj nekoliko to, kar nam primanjkuje, ali pa izkoristimo, kar smo v normalnih časih lahko zagreli.

V tem pogledu morda naslednji nasveti ne bodo odveč.

Kako popravimo staro in žltavo mast.

Mast, ki je stala dalj časa odprta, rada zaudarja po žltavem. Tako mast popravimo na sledeči način:

Mast postavimo na štedilnik. Ko je zelo vroča, ji po malem dodajamo jedilne sode (dobimo jo v drogerijah in je zelo poceni). Nato maščobo odstavimo in počakamo, da se soda sesede na dno posode. Čez kake dobre pol ure mast prelijemo v nove glinaste lončke, ohladimo in dobro zapremo.

Posode, v kateri je bila žltava mast, ne smemo spet takoj uporabljati. Take posode najprej večkrat

v vroči vodi in sodi dobro umijemo in pustimo v njih več ur raztopino jedilne sode. Splaknjeno sušimo na zraku in soncu nekaj dni, potem pa jo spet splaknemo in posušimo.

Priprava maščobe za razne jedi.

Za zelenjavo in slaščice:

V kozico z močnim dnom denemo 2 l mleka, 1 kg svežega svinjskega sala in 2½ kg telečjega loja (loj okoli ledice). Obe tolšči morata biti drobno zrezani in brez kožic. Maščobo postavimo na štedilnik in cvremo toliko časa, da mast popolnoma popije mleko. Nato precedimo mast skozi sito, nalijemo v male glinaste lončke, počakamo, da se ohladi, nakar jo dobro zapremo.

Za juhe, prežganje, meso:

Iz dobro sesekljane sledeče tolšče poberemo kožico: ¼ kg telečjega loja, ¼ kg slanine, ½ kg govejega loja. Maščobo cvremo na slabem ognju in dodamo po okusu materine dušice, lovorjev list in košček čebule. Nato zmes precedimo, vrnemo na ogenj in počasi dodajamo 1 liter mleka na 3 kg maščobe. Ko je mast mleko popila, jo zlijemo v male lončke, ohladimo in dobro zapremo.

Za cvrenje.

Enako količino slanine in govejega loja drobno sesekljamo in denemo v kozico. Na vsak kilogram maščobe dodamo kozarec vode. Cvremo na malem ognju, precedimo in vlijemo v male glinaste lončke.

Za postne juhe, zelenjavo, obaro:

3 kg govejega loja, 2 kg telečjega loja, 1 kg slanine ali loja dobro sesekljamo in denemo v kozico ter dodamo malo majarona, materine dušice, peteršilja, zelene, čebule, korenja, repe, pastinjaka in česna. Vse te začimbe prav drobno sesekljamo, da lahko izločijo iz sebe vse dišave v mast. Na slabem ognju cvremo 12 ur in večkrat mešamo. Nato precedimo, dodamo še nekaj zrn popra, pomešamo, počakamo, da se ohladi in ko je

gostljato, nalijemo v male glinaste lončke in dobro zapremo.

Tej masti pravijo Francozi „Normandijska mast“ in jo zelo cenijo. Mast lepo diši in se dolgo obdrži.

Hranimo z maščobo!

Maslo ali kaka druga maščoba, na kateri smo spekli zrezek, je izgubila svojo hranilno vrednost. Dobra gospodinja, ki pozna njene vrednosti, je ne ceni več. V Franciji pečejo radi tega meso raje na ražnju, v Ameriki pa jajčka na vodi namesto na maslu. V kozico damo nekaj žlic vode, ko zavre, vlijemo vanjo jajce, ki smo ga že prej ubili in osolili. Na krožniku dodamo mesu ali jajčkom košček surovega masla, kar da jedi izvrsten okus in obdrži vso redilno vrednost. Posebno otrokom ne smemo nikoli dajati razbeljene maščobe, temveč vedno samo mrzlo surovo maslo ali pa le malo segreto. Ne kvarimo masla z beljenjem!

Vsak tretji državljani U. S. A. je za-varovan.

Rdeč las je štirikrat debelejši od plavega.

Svetovna vojna je stala 10.000 milijard dinarjev. Padlo je 10 milijonov, ranjenih pa je bilo 20 milijonov ljudi.

Najvišja zgradba na svetu Empire State Building je visoka 381 metrov. Ta orjaški nebotičnik ima 102 nadstropij z dvema nadstropjema v suterenu. V stavbi se nahaja 65 osebnih in 4 tovarna dvigala. Peš bi od vhoda do vrha hodili najmanj dve uri. Če bi se vsa stanovanja in uradi v tej stavbi lahko napolnili, bi imelo v njej 82.000 ljudi prostora. — Druga najvišja svetovna zgradba se nahaja prav tako v New Yorku. To je 320 m visoki Chrysler Building. Na tretjem mestu je zo-

pet newyorška stavba Manhattanske Banke s 305 m, šele na četrtem mestu je Eiffelov stolp v Parizu (300 m).

Približno 9500 let bi šteli, da bi našli 1 milijardo in to v primeru, če bi v vsaki minuti našli 200.

Največja votlina na svetu se nahaja kajpak tudi v Ameriki. V dolini reke Gran River v ameriški državi Kentucky se nahaja votlina, ki ima pet nadstropij in nad dve sto hodnikov. V predzgodovinski dobi so jo uporabljali za svoje bivališče mamuti.

Nek japonski profesor je konstruiral motor, ki ga žene — ribje olje, in sicer olje iz sardin. Japonska je ribiška dežela in iz ogromne količine rib, ki jih tam nalovijo vsako leto, bodo pridobili nad pol milijona ton novega pogonskega sredstva. To bo deželi vzhajajočega sonca prišlo nadvse prav, saj ima nafte, tako važnega vojnega in industrijskega sredstva, zelo malo na razpolago.

Največ papirja porabijo Angleži. Sledijo jim severni Američani, Avstralci, Argentinci, Nizozemci, Francozi in Japonci. Seveda se je sedaj v vojnem času pri vojujočih se narodih poraba precej omejila.

V ameriški državi Minnesotti je več kot 10.000 velikih in malih jezer, tako da bi se tudi ta pokrajina lahko imenovala dežela tisočerih jezer.

New York je imel l. 1860. komaj 80.000 prebivalcev.

V kraju Montigny sur Visère v Dor-doni (Francija) so šolarji odkrili v precej nepristopni votlini risbe iz predzgodovinske dobe. Arheologi, ki so te risbe pregledali, so izjavili, da jim ta najdba odpira povsem nove poglede na umetnost predzgodovinske dobe. Pravijo, da te risbe zelo prekašajo znamenite podobe, ki so jih našli svoječasno v Altamiri (Španija). Starost teh risb se ceni na približno 25.000 let.

Zanimivo je, kako reagirajo živali na letalske napade in na alarme, ki opozarjajo na nevarnost. Papagaji, ki

so navadno silno zgovorni, ob tuljenju sirene popolnoma utihnejo. Prav tako pingvini in golobi. Drugače pa kralj živali — lev, Levi in tigri namreč na vso moč tulijo in skušajo prekričati sirene. Leopardi se za avijone sploh ne menijo, bolj pa jih zanimajo zaporni baloni, od katerih ne umaknejo pogleda. Ptice roparice se ob prvih zvokih siren pričnejo pripraviti. Le opice se za vse dogajanje okoli njih popolnoma nič ne menijo. Zanimivo je, da golobi, ki živijo na prostem, mnogo hitreje reagirajo na eksplozije bomb, kot človeško uho.

Aparati za prisluškovanje, ki igrajo v sedanjih protiletalskih borbah tolikšno vlogo in s pomočjo katerih se zaznava približevanje sovražnih letal oziroma podmornic, niso izum našega časa, marveč izvirajo še iz starega veka.

Leonardo da Vinci, genijalni italijanski kipar, slikar, arhitekt, pesnik, glasbenik in tehnik je priporočal, da se naj pri plovbi položi cev v vodo. Če na gornjem koncu cevi poslušamo, ugotovimo lahko, če se nahajajo v bližini druge ladje.

Pa ne samo na morju, tudi na kopnem so igrali aparati za prisluškovanje svojo važnost. Vladarji so vedno stremeli za tem, da bi na kakršen koli način izvedeli mišljenje svojih podanikov. Tako so n. pr. s pomočjo velikih lijakov in cevi, ki so jih vgradili v stene in ki so bili razširjeni po vsej hiši, poslušali iz sprejemne sobe, kaj so v drugih dvoranah govorili. Ohranjenih je nekaj zanimivih primerov te vrste. V Sirakuzi (Sicilija), se nahaja znamenito „Dionizijevo uho“. V kamnolomu „Del Paradiso“ v bližini grškega gledališča je bil del prostora pretvorjen v ječo, drugi del pa je tiran Dionizij, ki je živel v 4. stoletju pred Kristusom, pretvoril v prisluškovalnico, kamor so se stekale cevi, ki so bile v podobi polžve hišice vgrajene v stene. Na ta način je Dionizij lahko poslušal, kaj govorijo njegovi jetniki. Cevi so bile oblikovane tako, da so se proti prisluškovalnici vedno bolj širile. Na ta docela primitiven način se glasovi tako pojačajo, da se prižiganje vžigalic v ječi sliši v prisluškovalnici kot strel iz revolverja.

Roger Regis:

Za pet tisoč dolarjev

Za črncem, ki ga je spremljal, je „Brazgotina“ prekoračil salon, za njim drug, tretji in četrti in medtem, ko je občudoval krasna umetniška dela, katerih so bile vse sobe polne, se je čudil, kako je mogoče, da je v New Yorku toliko prostora brez vsakršnega določenega namena. Končno se je služabnik ustavil, da bi ga pustil naprej. „Brazgotina“ je vstopil v obširno, prostrano in krasno opremljeno, skoraj katedrali podobno knjižnico. On, ki ni vedel za strah, je čutil, kako mu prihaja mrzel pot na čelo, ko je slišal, kako so se vrata

zaprla za njim in ko se je v ozadju, v senci velikega stola, zaslišal šibak glas, ki mu je dejal:

„Dober večer! Kako z vami? Ali ste vi tisti, ki mi ga pošilja stari Ted, moj dobavitelj whiskija? Sedite, da se bomo razgovorili. Kako se pišete?“

„Pišem... pišem se...“ se je obotavljal ‚Brazgotina‘, ko se je vsedel na stol, „ni važno, kako se pišem. Ted in moji tovariši mi pravijo ‚Brazgotina‘.“

„Dobro... Vem, da imam lahko zaupanje v vas. Gre za to...“

Sam Mackliff je bil edinec mlečnega kralja. Oče je kmalu po vojni umrl in zapustil sinu, edinemu dediču, bajno število dolarjev in svobodo, da jih uporablja kot ve in zna. Sam je imel tedaj malone dvajset let. Izrabil je to. V njegovi palači, ki ji je bilo na Peti aveniji malo kos, si ga zelo redko našel. Pričel je s tem, da je metodično preiskal vse zabavne lokale, znane in skrite, ki se nahajajo v New Yorku, potem je prehodil in prepotoval vsa mesta U. S. A., v nadi, da bo v njih našel kakšno novo kratkočasje; potoval je v Evropo in iskal v njej neznanih in novih senzacij. Toda čim več je dobival izkušenj, tem bolj je videl, da so vse te senzacije omejene, in končno je ugotovil, da ne prinesejo ne veselja in ne sreče in da brez krajno bogastvo bolj razdira kot gradi življenje.

Od tega dne se je mladenič skušal kratkočasiti v sorazmerju s številom svojih dolarjev. Nekaj časa je mislil, da bi se oženil. Toda prav hitro se je domislil, da bi ga ženska, katere roko je hotel dobiti, vzela le radi bogastva. Ni mislil več na poroko in je začel sovražiti vse ženske. Vrgel se je v karitativno delovanje in bil eden od stebrov „Društva za izpreobračanje starih mornarjev“. A tudi tu proti dolgočasju ni našel leka. Sedaj je bil sam star že trideset let. Bil je nevra- steničen, domišljeval si je, da ima najraznovrstnejše bolezni. Želel je, da bi čimprej odšel s tega sveta, a v istem času je hodil k najslavnejšim zdravnikom.

Vsega tega Sam ni povedal odposlancu starega Teda; preveč mu bi bilo nerodno, da bi se izpovedal takemu mladeniču kot je „Brazgotina“, ki ga je komaj dobil, da bi mu za denar uredil stvar in ki je v vsem svojem rdečem in polnem obrazu ter v vsej svoji prožni in živahni pojavi razodeval zadovoljnega človeka.

Zamrmrál je torej:

„Ker bodo besede ostale med nami, upam, da boste odgovorili na moje vprašanje. Ali bi ubili človeka?“

„Brazgotini“ ni bilo videti, da je v zadregi.

„Pri moji veri... marsikaj se je zgodilo in se še lahko zgodi. Seveda treba je paziti... A to stane...“

„Ne gre za ceno,“ je živahno dejal Sam in izvlekel čekovno knjižico.

„Raje bi imel denar, tega dobi človek na roko in če gre iz rok v roke ne pušča sledov.“

„Tudi dobro. Povejte ceno! Takoj vam jo bom izplačal.“

„Pet tisoč dolarjev se mi zdi, da bi bilo dovolj.“

„Opravljeno.“

Sam je s težavo vstal s sedeža, se obrnil proti steni sobe in pritisnil na gumb. V notranjosti stene se je odprla blagajna. Medtem ko je štel denar, ga je „Brazgotina“ opazoval in se čudil. Kako to, da tako bogat človek, ki je na videz tako šibak, tako bled, tako bolehen, kako to, da more tako sovražiti, da si želi smrt drugega človeka?

Ni pa omenil ničesar in ko je zdrknil v njegov žep šop bankovcev, je s kar najbolj mogočo preprostostjo dejal:

„Lahko računate name. Toda sedaj mi morate dati potrebne podatke. Kako se imenuje ta, ki mora izginiti? Ali mi morete dati njegovo fotografijo? Kje stanuje?“

„Vse to ni potrebno.“

„Zakaj?“

„Ker je ta, ki ga morate ubiti pred vami.“

To pot „Brazgotina“ ni mogel zadržati vzklika. Toda Mackliff je nadaljeval:

„Da, jaz sem tisti; truden sem življenja, umrl bi rad, a nimam hrabrosti. Govorim, kar mislim: sem strahopetec. Nastaviti revolver na čelo... ne, tega ne morem. Mati me je vzgajala v veri... Samomor ni dovoljen. Toda, če me nekega dneva ali noči, povsem nepričakovano nekdo počaka pri vhodu v kino in mi brez besed izstrelj nekaj krogel v možgane, potem to ni ista stvar. Ali ste res spreten strelec?“

„Za to se vam ni treba bati. Na dvajset metrov preluknjam novc v sredi.“

„Dobro. Vidim, da smo popolnoma soglasni.“

„Zakaj ne bi bili? Zanesite se name. To bo dober posel in mi ne boste mogli ničesar očitati.“

Moža sta vstala in si stisnila roki kot sabljača pred borbo. Potem je Sam pozvonil. Vrata knjižnice so se odprla in črnc je spremljal Tedovega odposlanca do vhoda palače. Ko se je znašel med množico pred palačo, se ni mogel vzdržati, da ne bi zamrmral:

„Pri vragu! Prvikrat imam posla s klientom take vrste.“

Ko se je Sam Mackliff drugega jutra zbudil, ni občutil tistega neizrekljivega dolgočasje kot navadno. Resnično, ni vedel, kaj bo počel v teh dolgih urah dneva, ki se je pričenal; toda, kar bo delal, bo vse drugače kot prejšnji dan. Koder koli bo hodil, bo moral od-

preti oči, paziti na vse in motriti. Sedaj je imel nek cilj življenja, nek posel, neko zanimanje. In skoro z veseljem si je požvižgaval v kopeli.

Po obedu je šel v banko, iz banke na borzo, potem na predavanje o kitajski umetnosti, nato v najelegantnejši kino na Broadwayu. Pri izhodu se je pomešal v množico in se rinil k svojemu avtu, ki je stal v bližini stražnika. Nobena grozeča pojava se ni prikazala. Ko se je vrnil v palačo, je imel občutek žive zadovoljnosti človeka, ki je pravkar utekel veliki nevarnosti.

Naslednji dnevi so potekali na isti način. Vse je šlo normalno in Sam se je pričel vpraševati, ali je „Brazgotina“ v resnici pošten dečko. Morda bo sedaj, ko ima denar v žepu, pozabil nanj in ne bo uporabil revolverja, da se ne bi sprl z gosposi pri policiji.

Potem je Sam pomislil: manjša nevarnost zanj je brezdvomno pohajkovanje po elegantnih okrajih New Yorka. Odločil se je, da pojde usodi nasproti. Nekega večera se je odpravil v Harlem. Odšel je tja z občutkom zdravega človeka, ki zaide med gobavce in okužene. A nič se mu ni zgodilo. Videl je kinematografe in music halle, bare in kavarne. Nihče ni obračal pažnje na mladega obupanca. „Brazgotine“ ni nikjer videl.

„Kje je najbolj razvpiti kraj New Yorka?“ je vprašal Sam nekaj dni kasneje svojega črnega služabnika. „Kraj, kjer imaš največ možnosti, da se zapleteš v pretep ali da te napadejo?“

Črncem je zakolobaril z očmi in odvrnil:

„Pravili so mi, da je najnevarnejši kraj vzdolž East Riverja in South Streeta, tam, kjer se ponoči klatijo mornarji, luški delavci in postopači.“

Drugega večera se je Sam odpravil na ta kraj. Z nastopom noči je postala živahnost na klopeh zelo majhna. Ulice so utihnile. Nič bliščečih reklam, nič bliščečih luči pred kinematografi, same temne, umazane in samotne hiše. V zraku je plaval duh po pečenih ribah.

Sam se je odločil, da bo zasledoval koga in se predal usodi. Pijan mornar se je majal pred njim in Sam mu je sledil. Spustil se je po slabih stopnicah in odprl vrata. Sam je zdrknil za njim in videl, da je stopil v umazano gostilnico, kjer je luč maloštevilnih svetilk komaj predirala gost dim. Dolga klop je bila ob zidu; nekaj miz je napolnjevalo prostor; gosti so sedeli za njimi in večerjali ribe, potem so si naročevali ogromne kozarce piva.

Za Sama se ni nihče prav zmenil, zato je postal pogumnejši, približal se je klopi, naročil kozarec piva in si izbral prostor, ki ga je pravkar izpraznil nek gost. Okoli njega je bil dim in polglasen šum. Polagoma so postale oblike vedno bolj določene in prva oseba, ki jo je Sam zapazil, je bila ženska.

Ženska? Bolje rečeno dekle, skoraj deklica. Šibka in drobna je sedela prav nasproti Samu in s komolci naslonjenimi na mizo, z glavo med rokami, skoraj spala ali pa dremala. Teman plašč ji je pokrival ramena, klobuk s širokimi krajci pa ji je zasenčeval obraz. V poltemi se je razločeval le dolg šop plavih las, ki ji je zdrknil čez čelo ter konec brade.

Dolgi trenutki so prešli. Potem pa je deklica dvignila glavo, kot da bi jo uporni Samov pogled vzdramil.

Pogledala je mladeniča, najprej prestrašeno, potem osuplo; lahken nasmešek ji je omečil stisnjene ustnice. Sam je zagledal ljubko in blede lice mladenke.

„Nikdar vas nisem videla tu. Ne prihajate često semkaj, kaj ne da?“

„Da, prvikrat sem tu.“

„Brezdvomno ste zablodili, zagrešili pot, ker gotovo ne stanujete v tem okraju.“

„In vi, kako to, da ste v tem baru?“

Ona je z odgovorom odlašala. Toda v Samovih očeh je bila tolikšna nepričakovana ljubeznjivost, da mu je odgovorila:

„Sem komaj dvanajst dni v New Yorku. Prišla sva z očetom v ta kraj iz Baltimoreja, kjer je pred kratkim umrla moja mati in kjer je moj oče izgubil delo radi stavke. Nikjer nisva dobila dela in oče je obupal radi tega. Vse večere me vodi po barih v pristanišču in popiva, da bi pozabil. Kaj bi dala, da tega ne bi gledala, toda, kdo ga bo spremljal, ko se vrača pijan domov? Ta večer... ne vem, kaj je z njim.“

„Kaj vašega očeta ni tu?“

„Ne. Odšel je in pozabil na mene. Ne upam se ga iskati sama med temi ljudmi v baru. Čakam, da bo prešla noč. Zjutraj bom morda bolj hrabra.“

„No, dobro, počakal bom z vami. Branil vas bom pred hudobnimi besedami.“

„Oh, saj mislijo ti ljudje samo na pijačo.“

„Ni važno. Pravim vam, da bom počakal.“

„Kako ste dobri!“

Prvikrat se je kdo na tak način Samu zahvalil. Čuden občutek ga je pri tem prevzel. Skoro z bratovskim čustvom se je sklonil k neznanke in ji dejal:

„Moje ime je Sam. In vaše?“

„Margareta,“ je odgovorila deklica.

On jo je ves zavzet opazoval. Tisoče načrtov se mu je začelo porajati v glavi. Nekdaj je poizkušal izpreobračati stare mornarje, sedaj pa je čutil dovolj poguma, da bi združil s svojim bednim živ-

ljenjem življenje te zapuščene deklice. Ali ni naloga v tem primeru tisočkrat lažja?

„Ste lačni? Bi morda radi jedli?“

„Oh, prav rada!“ je priznala deklica skoro sramežljivo. Toda tu je vse tako slano. Razumete? Zato, da bi bolj pili. Jaz pa ne pijem rada.“

„Pojdimo drugam!“

„Če hočete!“

Vstala sta. Sedaj je mladenka izgledala višja in močnejša kot si jo je prej Sam predstavljal. Hitro sta prekoračila sobano.

Pri vходу v gostilno, zakajeno od tobaka in polito od alkohola, jim je mrzel močni zrak kljub ostremu duhu po ribah osvežil obraz. Poželjivo sta ga nekaj trenutkov vdihavala. Medtem ko sta hotela nadaljevati pot, pa se je temna postava odtrgala od sence bližnje hiše. V desnici se je lesketal revolver.

„Oh,“ je nerazumevajoče dahnila Margareta.

„Oh,“ je šepnil Sam.

A on je razumel. Ta mož je „Brazgotina“. Prijatelj starega Teda je držal obljubo. In Sam se je ustrašil, ker sedaj ni hotel umreti. Nikdar še ni tako želel živeti, ubežati usodi, ki si jo je sam izbral. Sedaj bi dal za življenje več kot pet tisoč dolarjev. Njegova misel se je uprla proti tej, skoro usodni neumnosti. Prepozno! Suh udarec je zadonel v noč.

*

V knjižnici Samove palače na Peti aveniji se je „Brazgotina“ poslavljajal od hišnega gospodarja.

„Zbogom in dobro srečo!“ mu je dejal milijonar. „Zelo sem vesel, ker ste bili tako nespretni!“

„Nisem slabo streljal,“ je odvrnil „Brazgotina“. Toda v trenutku, ko sem pritisnil na petelina, se je dekle vrglo pred vas.“

„In vi ste jo hvala bogu samo lahko ranili. Sedaj počiva v sobi, ki sem jo pripravil za njo. Doktorji pravijo, da bo v petnajstih dneh na nogah. Ozdravili jo bomo. Toda ne govorimo več o tem. Kar bi vam rad povedal, je to, da vas odvežem pogodbe, ki sva jo sklenila. Srčna vam hvala! S pet tisočimi dolarji ste me naučili ljubiti življenje ... in še nekaj drugega.

Viktor Pirnat:

Z mladino soncu naproti

a, da, sonce je izvor življenja, in doli na jugu ga je več in topleje je, in svet je ves drugačen, sapice so bolj mile, voda je druga! Tja doli vsakogar vleče srce, saj razlika mika, sprememba nam krajša čas, novi doživljaji nam lepšajo življenje. Ostanemo pa spomini daleč v sive dni. In ni vseeno, kakšni so spomini!

No, njim, ki so napravili spodaj opisano pot na sončni jug, ostane spomin gotovo trajno lep in čim bolj bo časovno odmaknjen, bolj bo vzbujal hrepenenje po novih doživetjih tam doli, „kjer se razkošne rože valov dotikajo in mehko jih božaje se jim dobrikajo.“

V letopisu krajevnega odbora Jadranske straže Ljubljana-železnica bo zanamec našel le stereotipno poročilce:

„Od 15. do 20. avgusta 1940 mladinski izlet PJS na Jadran: Sušak — Crikvenica — Senj — Rab — Šibenik — Split — Jelsa. Udeležba 19 dečkov in 15 deklic, skupno 54. Vodja izleta g. inž. Franjo Zelenko, gospodinja gdč. Lina Fettichova, nadzorstvo g. Jože Skubic in gdč. Malči Osredkarjeva, duhovno vodstvo glavni tajnik slovenskih podmladkov Jadranske straže g. Viktor Pirnat.“

Sledile bodo še številke o skromnih dohodkih oziroma prispevkih in o znatnih izdatkih. Vse bo overovljeno in potrjeno, na občnem zboru bo prikimano in odbor bo prejel običajno odvezo.

In s tem naj bo konec velikih nesebičnih prizadevanj požrtvovalnega krajevnega odbora JS, da bi svojim članom - železničarjem vseh rodov in vrst napravil koristno veselje po mladini, ki naj vidi in doživi to, kar morajo starši iz teh ali onih razlogov žal pogrešati? Ne, ne, nikakor ne! Ne bo konca, ne bo pozabe, preveč so razigrana mlada srca, ki so se ob povratku z lepe poti izpovedala svojim roditeljem in jih potrdila v veri v visoko poslanstvo ideje, ki jo podpirajo in ji zvesto služijo!

Mar mislite, da bo stasiti Ivan pozabil na ljubki otoški zalivček, kjer je za nekaj trenutkov zamenjal zakone ravnotežja ter podil svoj sandolinček po razgibani gladini z glavo bliže dnu kot čolnu? In Slavica bo tudi pomnila, kdaj ji je nemirni element na Mini vrnil poklone, ki mu jih je s toliko vnemo delila od Sušaka do Jelse. Tudi inženir, blaga duša, se bo ob pogledu na svojo potno obleko spomnil, kako je njegovemu varstvu izročena mladina dajala svoj davek pohlepnim morskim bogovom.

Pa pričnimo kar po vrsti, da česa ne pozabimo, da ne bo zamere in da se bodo še zanamcem cedile sline po sladkih uricah, ki nam jih je usoda naklonila na našem morju v poletju leta Gospodovega 1940.!

54 razigranih mladih ljudi pod okriljem desetih, ne prestrogih oči je napolnilo poseben voz večernega dolenjskega vlaka in odhitelo proti Karlovcu. Onstran Gorjancev je bilo že vse v „posteljah“. Iz najdljiva mladina si je znala pomoči, da ji je noč minila hitreje. Spremstvu je bilo težje, najtežje njegovi glavi, kar se sliši čudno, ker je v popolnem nasprotstvu z ustaljenimi običaji. Izjeme pač le potrjujejo pravilo.

Ko se je iz puščobnega jutra onstran Plas globoko spodaj izvilo morje, so zlezli iz svojih visečih ležišč tudi največji zaspanci in blaženi strmeli v Kvarner, ki so ga pričenjali božati prvi sončni žarki. Za marsikoga nepozaben dogodek: prvi pogled v življenju na morje!

V podnožju Kraljevica, Bakar, Kostrena; pred njimi otok Krk, za njim Cres, na desni Istra z Učko, Opatijo, Lovrano; visoko gori Kastav, spodaj Reka in ob njej Sušak. Vmes pa voda, širna in prostrana, in barčice in barke.

Čigavo srce ne vzd ihti, ko mu oči srkajo to raznoliko bogastvo stvarstva, to čudovito lepoto naše zemlje!

Komu se je na Sušaku najbolj mudilo? Gospodični Lini! Dolgo je bila na agenciji Jadranske plovbe nekrvavi boj za naše vozovnice, in skoro bi bili ostali brez nje. Joj nam vsem brez gospodinje, trikrat joj brez neumorne Line z njenimi skrbmi in brigami, z njenimi konzervami in pastetami, z njeno nezčrpno blagajno in večno dobro voljo!

Z vlaka smo skoro drveli na parnik in komaj je nanj položila svojo nožico še vsa zasopla naša gazdarica, so dvignili most in sidro in nas ločili od kopna. Zdaj smo šele našli čas, da se ozremo na breg po Sušaku, Trsatu in Reki. Ljubljanski nebotačnik je za sušaškim pristaniščem dobil dostojnega tekmeča, so takoj ugotovili naši mladi.

Pričelo se je zanje veselje morske vožnje, združeno z izrednim tekom, ki jih vso pot ni pustil na cedilu. Lahko je bilo nam vsem: razgledovali smo se po „Kosovem“, kot je bilo ime našemu parniku, motrili smo številne sopotnike in se naslanjali nad vedno se menjajočim obrežnim kulisjem vzdolž Planinskega kanala, koder je šla naša pot, gospodinja in njena vedno nasmejana pomočnica gdč. Malči pa sta v potu svojih obrazkov rezali štruce in odpirali pločevinaste škatle, zakaj mladi želodci so se oglašali kot bi tiktakale ure v zvonikih. Izveden v svojem kočljivem poslu je g. Skubic, očka ali striček mlade družinice (ne vem, katero ime bi mu bolj pristojalo!), poznal svoje drage že po glasu. Očetovsko je delil dobrote, stričevski je bil njegov nasmeh.

Ni bilo stiskača med našo mladino. Širokogrudno so vsi delili svoj obili zajtrk z galebi, ki so v vedno večjih jatah okrožali naš parnik. Umetnik med njimi je bil močan in neverjetno okreten galeb, ki je vsak grižljaj ujel v zraku. Na mah je postal ljubljenec naše mladeži.

Kdo je bil v Crikvenici bolj vesel, da je smel vsaj za kratek čas z zibajočih se tal na trdno kopno kot ubožici Metka in Slavka, ki jima morje ni prizanašalo!

Pa smo pohiteli mimo novega Radičevega spomenika skozi park v kopališče, kjer je mrgolelo ljudstva v pesku in v vodi. Sline so požirali moji dečki in težko je bilo deklicam ob pogledu na užitke, ki si jih še niso mogli privoščiti, da bi se tudi oni potunkali v slani element. Tolažil sem jih z Rabom. Založili so se še s sadjem in nadaljevali smo pot po vedno bolj razgibanem morju.

Senjska burja se je temeljito oglašala in še marsikoga je položila na klop ali ga nagnila čez krov. Kakšna škoda! Prvič v življenju so mladi potniki kosili na parniku, pa se niso mogli trajno okoristiti z dobrotami ladijske kuhinje. Tisti, ki so mleli bolj počasi, so jo srečno zvozili v Senj in rešili polne želodčke med stare trdnjavske zidove slavnega bivališča neugnanih Uskokov. V senci zobatega Nehaja si je dolgi Dušan s pečenko in kruhom spet privezal dušo, ki mu jo je bila burja prej skoro odnesla. Tako si je opomogel, da se je na vožnji proti Rabu lotil še tolste melone. Pa jo je v naglici zamenjal s svojim stegnom in si puščal kri. Pošteno se je oddolžil morskim silam, gospodinji pa je nudil priliko, da je pokazala svojo veliko ranocelniško veščino. Čez teden dni je prinesel domov spet celo kožo.

Ne slovi zaman otok Rab in še posebej istoimensko mesto, znano letovišče. Mednarodno kopališko življenje pa se letos ni moglo razviti, zato je bil za poznavalca Rab prazen. Našim izletnikom je bil izbrano čudo s svojimi hoteli in parkom in kopališčem okrevališča „Jadran“, ki nas je za tisti večer sprejelo pod svojo gostoljubno streho.

Prvič je mladina poskakala v morje, prvič se predala njegovim mehkim objemom, njegovim nepozabnim poljubom. Večerja je bila gosposka. Pred večerjo krasen izlet v ne preoddaljeni samostan sv. Evfemije, kjer nam je zgovoren menih s fanatično vnemo tolmačil posebnosti njihove knjižnice in skromnega muzeja. Malemu Francku se je tako mudilo k frančiškanom, da si je izbral kar bližnjico skozi grmovje na vrt najmanj tri metre globoko. Pobral se je kot maček, komaj vidno so ga opraskale oljke in mirte. Bil je vedno nasmejan deček, ki mu je med deklicami najbolj prikladala živahna Metoda. Teh dveh se morska bolezen ni prijela.

Kasno ponoči smo dali Rabu slovo. Kje bomo spali, kako bomo spali? Vrtali so na tem vprašanju mnogi, rešeno je bilo povoljno. Najnežnejša bitja po kabinah, drugo po naslonjačih, zavito v odeje in plašče, na krovu in kdo ve kod še vse. Morda so bili ti še na najboljšem. Uživali so lepoto noči na morju, doživeli so pristanek v mestu

Preko nasproti Zadra, videli so v nastajajočem jutru kraljevsko mesto Biograd na moru in občudovali so sončni vzhod, kot so ga dotlej le slutili.

Ravno med zajtrkom smo zavozili v Šibeniški zaliv. Mesto, kjer se je zadela v čeri velika torpedovka „Ljubljana“, je označeno z beležem. V prostrani luki se fantje niso mogli nagledati naših sivih morskih orjakov, številnih vojnih ladij, ki so bile tam usidrane. Predirkali smo praznično mesto, skočili v staroslavno katedralo, kjer je pri stranskem oltarju ravno maševal tamošnji škof, ogledali smo si mestni park in spomenik pesnika Nikole Tommasea, pa spet na ladjo in naprej med neštetimi otoki mimo koraljarskega Zlarina v živi muzej ob našem morju, v jugoslovanske Benetke, v starinski, z umetninami natrpani Trogir.

Ker je parnik „Drava“ podrl pridvižni most, nismo mogli dalje skozi Kaštelanski zaliv, nego smo zavili mimo otoka Čiovo v stolni Split, srce našega Primorja.

Vožnja po morju in kopanje sta glavni potrebi vsakega pomorskega izletnika. Torej urno na Bačvice, kjer imajo železničarji lastno, odlično oskrbovano in sijajno obiskano kopališče. Prtljago smo pustili v Gradski kuhinji, ki je poskrbela za naše telesne potrebe. Spali smo v domu Jadranske straže. Ogledali smo si tam edini pomorski muzej v državi. V morje smo zlezli tudi v športnem kopališču „Jadran“ pod slikovitim Sustjepanom. Naši „Ilirijani“ so tam pravkar vežbali za večerno tekmo.

Popoldne pa s „Pašmanom“ na končni cilj našega izleta v Jelso na otoku Hvaru. Pol malega parnika smo zavzeli. V fjordastem Bobovišću, v Milni in na Bolu smo se ustavili spotoma, v mraku pa smo dosegli cilj.

Lepa je Jelsa, sijajno se tam živi in poceni. Dom Jadranske straže nas je nadvse gostoljubno sprejel. V soboto je z Biokova pritiskala burja, pa smo občudovali veličastnost viharnega morja, ki je z močnimi valovi bičalo skalno obalo, stopili smo na grič h „Gospe od zdravlja“, da smo se še od tam naužili razgleda, mladina je nabirala za mamice žajbelj in stikala za rožiči, ki so jo kar preočito izzivali na vseh koncih in krajih. Kdo bi jim zameril, našim fantom in dekletom vseh velikosti od malega Janezka, ki ga je bila sama vedrina in smeh, do velikega Dušana, ki je Dušana - rezača za nekaj palcev še nadkrilil; od zgovorne Darinke, ki ji je morje zacelilo rano na vratu, do sloke Mojce, ki je tako sanjavo strmela v daljavo! Vse bi vam rad predstavil, pa mi zmanjkuje prostora, saj so bili vsi, prav vsi sijajni dečki in deklice!

Da ste čuli Pavlo, kako jo je vse zanimalo! Da ste videli Andrejo, kako si je vse vneto zapisovala! Pa Vero, kako je diplomatsko posredovala, med „zgoranjim“ in „spodnjim domom“ vezi vzdrževala! In Vido, kako se je kot podmladkarica JS in tovarišica izkazala! Vinko je slikal, kar se je dalo, Stankotu najhujše morje ni teka ugnalo.

O, prav lušna je bila naša mlada družčina!

Popoldne smo jih popeljali še v eno uro oddaljeno ribiško vas Vrbosko na dnu ozkega fjorda. Zanimive so slike starih mojstrov v tamošnjih cerkvah, zanimivo je ljudstvo in njegovi običaji.

V nedeljo so se ves dan namakali v morju. Zalivček „Mina“ je kopališče, ki mu je težko tudi na Jadranu najti par. Naši izletniki ga bodo gotovo ohranili v najlepšem spominu. Bitke za čolničke, mehki pesek in sijajna voda ne morejo kar tako iz možganov.

Naslednje jutro ob treh pokonci, eno uro kasneje smo se že zibali na „Pašmanu“ proti Splitu. Štiri ure smo cincali do tja, visoko je že bilo sonce, ko smo stopili na suho. Potem pa direndaj po mestu, na Marjan do vrha, na kopališče, v Gradsko kuhinjo in zvečer na kolodvor.

Kar dosti je bilo. Ravno prav. Z zanimanjem je mladina spremljala nočni Split in morje, dokler sta se z vlaka še kazala nasičenim in trudnim očem, potem pa je v dokaj udobnem vozu hitro zavladal mir in resničnosti so sledile sanje o soncu in morju, ki smo se jima urno odmikali, saj sta nas naslednje dopoldne sprejeli v Ljubljani prislovična megla in jesenski naliv.

Toliko lepši nam je bil spomin na doživeto. In bo tudi ostal.

Irci.

Irci so znani kot veliki širokoustneži in bahači.

V svetovni vojni se je na nekem odseku fronte nahajal tudi oddelek vojakov - Ircv. Nekoč je poslal poveljnik oddelka dva Irca na stražo. Da bi bila bolj pazljiva, jima je obljubil 5 šilingov za mrtvega Nemca in 10 šilingov za živega.

Oba Irca odkorakata na stražo. Preteklo je nekaj ur. Kar se zasliši šum. Eden Irec gre hitro na ogled. Kmalu prihiti ves zasopel nazaj.

„So že tu“, vpije.

„Koliko pa jih je?“, ga vpraša tovariš.

„Pet tisoč“, mu odgovori.

„Pri Bogu! Pet tisoč po pet ali deset šilingov! Saj bova še milijonarja!“

INTERVENCIJA ŹEL. ZADRUG PRI G. MINISTRU ZA PROMET.

Na poziv ministra za promet g. ing. Nikole Beslića se je dne 4. septembra t. l. v Beogradu vršila konferenca predstavnikov vseh Źelezničarskih nabavljalnih in kreditnih zadrug. Na tej konferenci so se pod predsedstvom samega g. ministra pretresala vsa pereća vprašanja, zlasti pravilna in pravočasna prehrana našega Źelezničarskega zadrudnega članstva.

Razmotrivale so se tudi teŹkoće, ki v teh izrednih časih ovirajo nabavo robe, predvsem pomanjkanje obratnega kapitala posameznih zadrug. To pomanjkanje kapitala je razumljivo, saj znaša porast druginje Źe preko 70%.

Gospod minister je teŹave zadrug uvidel in obljubil, da bo za Źel. zadruge izposloval potreben začasen kredit na primerne obresti in na odplaćevanje v doloćenem roku.

Dne 16. novembra t. l. so bili odposlanci zadrug pri g. ministru ponovno sprejeti in mu izroćili naslednjo spomenico:

Gospod minister,

podpisanim zadrugam: Konsumni zadrugi usluŹbencev drŹavnih Źeleznic Zagreb, Nabavljalni zadrugi usluŹbencev drŹavnih Źeleznic Ljubljana, Potrošni zadrugi usluŹbencev drŹavnih Źeleznic Sarajevo, Nabavljalni zadrugi drŹavnega prometnega osebja v Beogradu, kakor tudi Zvezi nabavljalnih zadrug drŹavnih usluŹbencev v Beogradu

ćast je, predati Vam, gospod minister, sledećo predstavko:

Dne 4. septembra t. l. se je na Vaš poziv in pod Vašim predsedstvom vršila konferenca vseh zadrug prometnega osebja, ki se je bavila z vprašanjem: kako bi se najbolje moglo rešiti vprašanje prehrane drŹ. prometnega osebja. Vi ste, gospod minister, bili ljubeznivi in ste Zvezi nabavljalnih zadrug drŹ. usluŹbencev obljubili po-

moć v obliki posojila od din 50,000.000, da bi Zveza mogla Źelezničarskim zadrugam kreditirati in zasigurati najmanj dvomesećno zalogo celokupne potrebe. Znano nam je, da ste predloŹili uredbo, ki pa do danes Źe ni sankcionirana.

Naše mišljenje je, gospod minister, da nam ni treba Źe posebej tolmaćiti teŹko stanje Vašega prometnega osebja, zato Vas prosimo za ukrepe, da se navedena uredba ćimprej sankcionira, da bi se mogla izvedba oskrbe prometnega osebja uspešno nadaljevati. Pripominjamo, da iz poloŹaja ne vidimo izhoda, ker se mora vsaka roba plaćati vnaprej, cene pa so v stalnem porastu, zaradi ćesar obstoji nevarnost, da zadruge preskrbe ne bodo mogle vršiti. Pri tem je treba upoštevat, da so zadruge Źe doslej le z velikimi napori preskrbovale prometno osebje z najnujnejšimi potrošnimi predmeti, doćim tega v bodoće brez zaprošene pomoći ne bodo mogle vršiti.

Hkrati nam je ćast, prositi Vas, gospod minister, za ukrep, da se za prevoz Źivilskih potrebšćin vseh vrst za Źelezničarske zadruge na vsak naćin in brezpogojno pravočasno dostavljajo tovorni vagoni. Pripomniti moramo, da imamo veliko teŹkoć Źe pri samem nabavljanju hrane, potem pa nastopijo Źe većje teŹave glede dostavitve potrebnih vagonov za prevoz. Po našem mnenju je tekoća in pravočasna preskrba drŹ. prometnega osebja s potrebnimi predmeti hkrati tudi najbolj vaŹna potreba in korist same prometne ustanove.

Ob priliki omenjene konference so Vas, gospod minister, delegati Źelezničarskih zadrug zaprosili, da bi v teh teŹkih ćasih naklonili brezplaćen prevoz do sedeŹa zadruga in njihovih posameznih prodajalnic ter brezplaćen razvoz na progo tudi za upokojeno osebje. To prošnje ponavljamo s pri-

pombo, da je materielno stanje aktivnega in upokojenega drž. prometnega osebja brezupno in bi ta ugodnost blagodejno vplivala na osebje, za državne železnice pa bi ne pomenjala nikakega posebnega bremena.

Zahvaljujoč se že vnaprej za pomoč, Vas, gospod minister, prosimo, da izvolite prejeti izraze našega posebnega spoštovanja.

Podpisi zadrug.

Kakor smo bili obveščeni, je bila obljubljen uredba že podpisana.

Spet bo treba misliti na Miklavževa in božična darila. Ker izražamo z darili ljubezen in naklonjenost drug do drugega, nas ne morejo odvrniti od obdarovanja niti najhujši časi. Kakor druga leta, bomo torej tudi letos darovali praktična darila.

Potreba po vsem, kar v vsakdanjem življenju potrebujemo, je danes nujnejša kakor je bila prej. Misel, da te ali one stvari morda v kratkem ne bomo več dobili, nam te potrebe še veča.

Miklavž in božič sta dve lepi priliki, da se nam vsaj katera izmed naših želja izpolni — na tuj račun! Letos se moramo kar pravočasno potruditi, da sporočimo Miklavžu te svoje želje. Kakor druga leta, tako se nam je tudi letos posrečilo prekrbeti marsikaj za tega našega velikega dobrotnika. Tudi letos bo lahko Miklavž nabral darove za naše člane v domači prodajalni. Predvsem opozarjamo na novo pošiljko flanele za perilo, ki smo jo pravkar dobili. So to izredno lepi vzorci, pa tudi tkanina in cena sta skoro kakor prej. S to pošiljko smo dobili tudi veliko vzorcev barhenta za domače obleke. Moderne barhantaste domače obleke so dolge, segajo skoro do členka. Napravimo jo po istem vzorcu ali kroju kakor smo imeli letos v julijski številki „Zadrugar-

ja“ slika kopalne halje, le da ima domača halja tudi ovratnik. Take obleke delamo lahko iz dveh vrst blaga: jopica iz vzorčastega blaga, krilo iz gladkega. Ob spodnjem robu krila našijemo za približno deset cm širok pas blaga. Take obleke so zelo elegantne, zahtevajo pa tudi lepih čevljev, ne copat! Nosimo jo lahko ves dan, v nji sprejemamo obiske, ne smemo pa je imeti na sebi, če smo zaposleni z gospodinjstkim delom.

Primerni letošnji darovi so tudi ovratne rute. Pri nas jih imamo v veliki volneni in svileni izbiri, pravokotne ali na tri vogale. Robci so nam tudi vedno dobrodošli, teh res ni nikoli dovolj. Posebno otroci jih tako radi izgubljajo. Robčke za otroke tudi sami lahko pripravimo za Miklavža. Kupimo belo kotenino, lahko tudi muslin, razrežemo, zarobimo na tsorju in obkvačkamo z eno ali dvema barvastima prejicama. Taki robčki so prav lepi in trpežni.

Lepih, toplih, mehkih volnenih jopic, nam letos Miklavž ne bo nosil! Kako naj jih pa naj nosi, če jih pa nima! Naši možje, bratje in prijatelji, se bodo morali letos zadovoljiti s skromnejšimi darovi. Lepa kravata in 12 lepih žepnih robcev, pa dobre tople rokavice tudi vsako srce zelo razveselijo. Prav z robci in kravatami smo letos zelo dobro založeni. Precej izbire imamo tudi v torbicah in aktovkah. Primerno Miklavžovo darilo je tudi termos steklenica. Oglejte si jih pri nas o prvi priliki. Termos steklenica bi ne smela manjkati v nobeni hiši, posebno pa ne pri tistih ljudeh, ki živijo sami in nimajo v primeru bolezni posebne postrežbe. Kako zelo se nam ustreže, če si nalijemo zvečer v tako steklenico vročega čaja, pa ga pijemo ponoči ali zjutraj prav tako vročega, kakor smo ga zvečer nalili. Ali pa na izletih, če ni še nikjer videti „suhe zemlje“ (gostilne)! S posebnim užitek popijemo čašico vročega čaja ali kave, če je bil kdo izmed družbe tako previden, dober in pameten, da ga je prinesel seboj. Morda je taka steklenica za marsikoga najlepše darilo, poleg tega pa še prijetno presenečenje.

Bog ve kako obložen z igračami letos Miklavž tudi ne bo. Tudi za igrače je zmanjkalo surovin; železnice, tanki, avtobusi in druge take stvari se zdaj izdelujejo samo še v „uporabljivih oblikah!“ Vendar bo tudi za te naše male Miklavž lahko našel v domači prodajalni primerne darila. Punčk, vozičkov in sličnih najnujnejših otroških igrač bo tudi letos dovolj. Otroci naj le kmalu napišejo svoj pisma, da ne bo šele zadnji dan Miklavž letal po prodajalni in iskal primernih darov. V naglici se težko prav kupi, posebno pa ne takrat, če je prodajalna polna ljudi. Miklavž ne prihaja nikoli iznenada! Vse leto vemo točno za dan in čas, kdaj pride. Zakaj bi se pravčasno ne pripravili na to in si podaljšali veselje s čakanjem?

Milijoni in milijoni malih otročičkov, pregnanih iz svojih domov, kjer so se rodili in ki so bili njihovi, odtrganih od svojih staršev, ne bodo letos, prvič v svojem mladem življenju, praznovali Miklavža. Od mraza in glada in žalosti umirajo nekateri v tuji zemlji in pri tujih ljudeh. Miklavž jih ne bo našel, ker ne ve, kje so.

Naj nam letos Miklavž prinese najvišje darilo, ki je mogoče: naj nas obvaruje vojnih strahot in vseh njenih posledic in obvaruje naj nam našo domovino svobodno.

M.

BOŽIČNA AKCIJA NAŠE ZADRUGE.

Težki časi, v katerih živimo pri stalnem porastu cen vseh potrebščin, so najbolj zadeli družino našega železničarja. Starši v obupu gledajo v bodočnost, kako bodo preživeli sebe in otroke.

Gospodarski in tržni pregled

NOVA UREDBA O PRODAJI ŽIVIL V TRGOVINAH.

Da se najvažnejša in najpotrebnejša živila na vse člane pravično razdele, je naša zadruga za nekatera živila uvedla

Da bi naša zadruga vsaj delno omilila to bedo, je upravni odbor na svoji zadnji seji odločil, da tudi letos izda za najrevnejše otroke v obliki nakaznic božično darilo. S temi nakaznicami bodo lahko kupili starši v naših trgovinah živila ali pa manufakturo za otroke.

Zadruga hoče darila pravično razdeliti, tako da jih bodo prejeli res najpotrebnejši po celem našem območju.

Zaradi tega bodo naši delegati v par dneh dobili poziv, da vsak v svojem okolišu upravnemu odboru predloži **10 najrevnejših in najpotrebnejših otrok, ki naj prejmejo to darilo.**

Starši predlaganih otrok bodo prejeli nakaznico v iznosu din 100.—.

Ker ima naša zadruga 74 delegatov, bo torej v letošnjem letu obdarovanih 740 otrok, kar bo zneslo din 74.000.—.

Upravni odbor upa, da bo naše članstvo sprejelo ta sklep z zadovoljstvom na znanje.

Zadružni uslužbenci v Mariboru priredijo v soboto dne 7. decembra 1940 v vseh prostorih Narodnega doma svoj drugi zabaven

MIKLAVŽEV VEČER

Vstopnina din 5. Dve godbi.
Zadružne cene.

Ker je čisti dobiček namenjen za postavitve okrevališča na Pohorju, vljudno vabimo vse cenjene člane zadrug.

Odbor.

Darila se sprejemajo dne 7. decembra od 13. ure dalje v dvorani, proti plačilu din 1.— za komad.

sistem maksimiranja, in sicer za moko, olje, sladkor, kavo in milo.

Nekateri člani so ta ukrep kritizirali in so hoteli imeti neomejeno količino živil. Tako je nek član zahteval 50 kg slad-

korja, drugi 5 kg žgane kave, tretji več vreč moke, mnogi po 10 in več litrov olja itd., in to takrat, ko so bila ta živila v združnih prodajalnah še po starih, nizkih cenah in ko so trgovci že cene zvišali. Olje je prodajala zadruga do izčrpanja zaloge po din 17—, v trgovinah je namizno olje stalo takrat din 24—; v zadruzi je stala moka 0g din 5'40, v trgovinah din 6'50 itd. Z maksimiranjem je zadruga posameznikom preprečila prekomerno nabavo živil in to v korist ostalim svojim članom.

Da je zadruga pravilno postopala, ko je maksimirala živila, je razvidno iz tega, ker je sedaj izdala tudi vlada uredbo, s katero se omeji prodaja živil in ostalega blaga v vseh trgovinah. Ta nova uredba pod strogo kaznijo prepoveduje trgovcem prodajati živila v večjih količinah, kakor jih kdo potrebuje za enomesečno prehrano za sebe in družino. Tudi smejo trgovci oddajati živila le svojim starim odjemalcem. Kdor proda več blaga, kakor je s to uredbo določeno, se kaznuje: tovarnar in veletrgovci z zaporom do 6 mesecev in denarno globo do din 100.000, trgovci pa z zaporom do treh mesecev in denarno globo do din 25.000.

Konsument, ki se zaloti, da kupuje svoje potrebščine v več trgovinah, da bi si nabavil zalogo, se kaznuje z zaporom do 30 dni in denarno globo do din 10.000.

Trgovcem je tudi prepovedano prodajati živila pod pogojem, da si kupec nakupi druge manj potrebne predmete, katerih ne zahteva in ne potrebuje.

Denarne kazni se bodo porabile za prehrano siromašnih slojev. K tej uredbi bo izdalo ministrstvo za trgovino, socialno politiko in ministrstvo pravosodja še natančnejše predpise.

Predvidena je tudi uvedba živilskih nakaznic, če se bo to zdelo potrebno radi pomanjkanja in nepravilne razdelitve in porabe živil.

Kar je upravni odbor naše zadruge glede enakomerne razdelitve živil že

pred mesecem ukrenil, to uvaja sedaj uredba pod prettno kazenskih sankcij.

Prehrana delavstva in ostalega prebivalstva.

Izdana je uredba, s katero se v vseh mestih, občinah in industrijskih krajih z nad 5000 prebivalci ustanovijo prehranjevalni odbori, ki morajo skrbeti za zalogo živil za najmanj 3 mesece.

V vsakem podjetju, ki zaposluje nad 50 delavcev, se ustanovi konsumna zadruga ali tako zvana „preskrbovalna edinica“, ki bo oddajala delavcem življenjske potrebščine. Kar je za srbske kraje „Prizad“, za banovino Hrvatsko „Pogod“, je za Slovenijo, to je dravsko banovino „Prevod“, ki bo preskrboval po Gospodarski zvezi vse zadruge in po grosistih male trgovce z živili in ostalimi potrebnimi predmeti.

Nabavo pšenice, moke, masti itd. bo posredoval Banovinski prehranjevalni zavod „Prevod“, ki bo tudi izdajal dovoljenja (nakaznice) za prevoz živil. Vsak kupec bo moral plačati Prevodu za njegove stroške ali potrebe 1% od nabavne količine oziroma vsote, to pa samo v primerih, v katerih bo Prevod interveniral.

Nove potrošne zadruge pri podjetjih.

Z uredbo, izdano v cilju prehrane delavstva v podjetjih po potrošnih zdrukah, se čutijo močno prizadeti trgovci v mestih in na deželi.

„Trgovski list“ št. 128 z dne 11. novembra 1940 poroča, da je Trgovska zbornica poslala ministru za socialno politiko in narodno zdravje g. Srdjanu Budisavljeviću temeljito utemeljeno spomenico.

„Trgovski list“ je mnenja, da je ustanovitev potrošnih zdruag pri industrijskih podjetjih v Sloveniji nepotrebna, ker skrbijo za prehrano že itak trgovci.

„Trgovski list“ je vedno rad poudarjal razne privilegije, ki da jih naše stare nabavljalne zadruge uživajo, zlasti,

da so neobdavčene ali premalo obdavčene. Zaupniki trgovcev bi lahko pogledali v davčne knjige in bi našli, da plačujejo nabavljalne zadruge milijone davka in da morajo javno polagati svoje račune, kar trgovcem ni potrebno. Ne zdi se nam okusno, da list slovenskih trgovcev tako rad denuncira zadruge siromašnih državnih uslužbencev, ki si radi nezadostnih prejemkov sami pomagajo, kakor pač vedo in znajo.

Borba proti špekulaciji.

Radi česa nastaja draginja? „Vreme“ od 29. septembra t. l. piše:

Akcija za pobijanje špekulacije in skrivanja živil po raznih skladiščih je pokazala do sedaj dobre rezultate. Potrebno bi bilo, da postane ta akcija še bolj učinkovita, da ne bi prebivalstvu v dobi zime zmanjkalo hrane. Niso pa bili samo trgovci, ki so znali skrbno skriti svojo nakopičeno robo; tudi privatne osebe so nagromadile v svojih stanovanjih živila, ker so imele pač zadostno denarnih sredstev, da so to lahko storile. Tako so ostala na trgu le nekatera živila za ekonomsko slabejše prebivalstvo, in to po znatno višjih cenah, kakor so jih plačevali oni, ki so imeli pravočasno dovolj denarja za nakup.

Da bo imela akcija za pobijanje draginje večji uspeh, bo treba tudi pri privatnikih pregledati zaloge živil.

Črna knjiga in tajni kartel grosistov.

Beograjski grosisti, ki prodajajo špecijsko robo in druga živila — tako trde mali trgovci — so napravili tajni kartel. Zato detajlist pri grosistu lahko kupi blago samo po višji ceni. Ako noče plačati po ceni, ki jo zahteva grosist in stvar ovadi oblasti, ne dobi nikjer pri ostalih grosistih blaga, ker so se grosisti med seboj tako dogovorili. So tudi primeri, da mali trgovci sicer plačajo robo po visoki ceni, račune pa dobijo izstavljene za nižjo ceno.

Tudi mali trgovci, ki želijo delati, da živijo, morajo torej biti po sili soudele-

ženci grosistov, ako nočejo priti v njihovo črno knjigo in če ne žele, da bodo trpeli škodljive posledice sedaj in pozneje, ko se razmere normalizirajo.

Cene drugih potrebščin.

Ko se bije borba med prodajalci in proizvajalci hrane, so trgovci in tovarne izkoristili priliko in povišali cene za 100 in več procentov. Danes so čevlji tako dragi, da si jih siromašni ljudje ne morejo nabaviti. Čevlji, ki so nedavno stali din 150—, stanejo danes din 350— do 400— in še več.

Obleka postaja prav tako še enkrat tako draga in ljudje srednjih slojev si je ne morejo nabaviti.

Kakor hrana, bi morala tudi obleka in še mnogo drugih predmetov, ki so potrebni za življenje, biti pod zaščito, da se prepreči špekulacija in nakopičenje nedovoljenih količin za rezervo. Vendar bi morala biti ta zaščita, odnosno maksimiranje izvedena še pravočasno.

Milo.

V kratkem dobimo predpisano enotno milo. Kakšna bo kvaliteta in cena tega enotnega mila, še ni znano. Splošna sodba je, da bo milo zaradi pomanjkanja potrebnih surovin, ki so se uvažale iz prekomorskih krajev, mnogo slabše.

Mleko.

Mlekarske zadruge so si dolgo časa prizadevale, da izposlušajo od banske uprave podražitev mleka. Dobile so dovoljenje, da se cena mleku s 1. novembrom t. l. dvigne na din 5— za liter.

V Zagrebu so aretirali in zaprli predsednika mlekarskih zadrug „Gospodarske sloge“, ki je baje postavil za mleko višje cene, kakor jo je oblast dovolila.

Drva in premog.

Izšla je uredba o prijavi vseh zalog drv na centralo v Beogradu. Do 25. novembra t. l. morajo lastniki drva, tako v gozdu kot na postajah, prijaviti na po-

sebnih tiskovinah. Neprijavljena drva bodo po 25. novembru zaplenjena v korist centrale. Razpoložljiva drva se bodo odkupila po maksimirani ceni in nato razposlala po vsej državi. Kdo bo ta drva prevzemal in kdo jih bo plačal, še ni objavljeno ozir. ni še znano.

Z drvni imamo letos posebne težkoče. Prvič jih le z veliko težavo dobimo, ker skače cena iz dneva v dan, drugič pa, ker članom ne moremo postrči tako kot bi hoteli. Celoletno deževno vreme nas ovira pri žaganju in tudi kvaliteta mnogo trpi, ker so drva mokra.

Zadnje dneve je dobila zadruga ves naročeni premog od Trboveljske družbe in ga dostavlja članom-zadugarjem.

Naročena drva in kolobarje dostavljamo, če nastane lepo vreme in ko naročena roba prispe. Kolobarji se le težko dobijo, ker se ta les proda že takoj na žagi. Naročila kolobarjev se vsak dan večajo in jih dosedANJI dobavitelj zadrugi le težko in z veliko zamudno dostavlja. Pri drugih žagah pa kolobarjev dobiti ne moremo.

Enotna in bela moka.

Zadruga ima v zalogi zadostno količino moke po cenah, ki jih je določila banska uprava.

Dokler bomo dobivali čisto enotno kruhovo moko in belo pšenično (0g in 0gg), bo še šlo; ko pa bodo začeli enotno moko mešati s koruzno, potem pa ne vemo, kakšna bo ta moka in kako bo ljudstvo z njo zadovoljno. Mešanje pšenične moke s koruzno po našem mnenju ni priporočljivo, ker se bo taka moka

rada pokvarila. Ljudje niso navajeni jesti kruh iz te zmesi in tudi gospodinje bodo imele težavo s peko. Bolje bi bilo, če bi se prodajala čista enotna pšenična moka in procentuelno čista koruzna, potem bi gospodinje same mešale, kakor bi jim to ugajalo.

Bansko upravo smo zaprosili, da skuša preprečiti odredbo o takojšnjem mešanju enotne krušne moke s koruzno; kakšen bo uspeh, nam še ni znano.

Mast.

Pričakovati je bilo, da se bo mast ocenila, ker je bil pridelek koruze obilen. Cene masti so pa ostale stare in zelo visoke, to pa zaradi dovoljenega velikega izvoza (1200 vagonov) po visoki ceni.

Krompir.

Naši člani so si po večini preskrbeli s krompirjem, ki ga imajo kmetje še velike količine v zalogi.

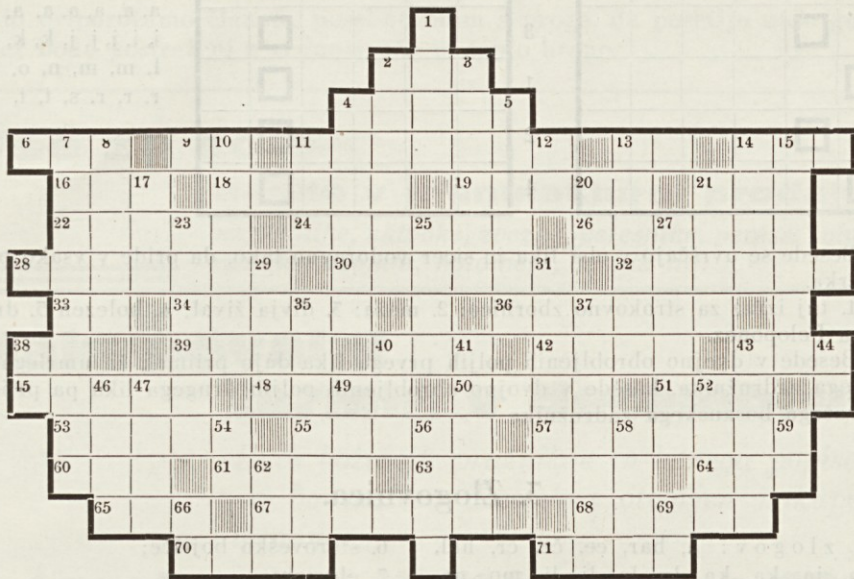
Po našem mnenju ne bo krompir iz ljubljanske okolice dosegel od kmetov zahtevane cene, to je din 2'— za kg, to pa zato, ker so se velike količine krompirja uvozile iz Ptuja, Ormoža, Središča in Slavonije.

V Ljubljani ni velikega povpraševanja po krompirju in sedanji dovoz na trg popolnoma zadošča. Cene krompirju so od din 1'80—1'90, kar se ravna po povpraševanju.

Ponovno vse člane prosimo, da po naših že objavljenih navodilih svojo zalogo krompirja posujejo z apnenim prahom (negašenega apna).

Nagradne naloge

1. Križanka.

Vodoravno: 2. belgijska reka (fonetično); 4. mesto v franc. Maroku; 6. gibanje morja; 9. nota; 11. mesto v holandski Indiji; 15. druga oblika za ime ital. reke Pad; 14. Slovan, 16. mož (nem., fon.); 18. politik bivše Podkarpatske Rusije; 19. prebivalci Prednje Azije (hrv.); 21. naš otok; 22. mesto v sev. Afriki v starem veku; 24. slovanski otok na Baltiku; 26. azijska dežela; 28. južno ameriški veletok; 30. kubansko glavno mesto; 32. glavni pridelek Hercegovine (srbohrv., sklon); 33. inicijali povojne mirovne ustanove; 34. stolno mesto indijskega podkralja; 36. prvotno ime turške prestolice; 38. kazalni zaimek; 39. velika množica; 40. enota za mehanično delo; 42. pladenj; 43. turško jezero; 45. glavna riba severnih morij; 48. slovenski apneniški svet; 50. koroška gora; 51. srbska gora; 53. jagnje (srbohrv.); 55. med (lat.); 57. ogrski kralj, ki je priključil Hrvatsko Ogrski; 60. oblika žen. imena Ana; 61. del člov. telesa; 63. mesto v Južni Ameriki; 64. žensko ime; 65. stari Slovan; 67. mesto v ustju Donave; 68. slovaško mesto (sedež škofije); 70. žensko ime; 71. muslimanska božja pot.

Navpično: 1. slovenska reka; 2. ogrski kralj, katerega ime je prešlo v našo narodno pesem; 3. ameriška planota, pokrita s travo; 4. gora v Savinjski dolini; 5. mesto na Balkanu; 7. reka v Prednji Aziji; 8. pripadnik naroda iz starega veka; 10. letovišče v Kvarneru (fon.); 11. srbski rudnik; 12. inicijali evropske poročevalske družbe; 13. grško pogorje; 14. tlačeno ljudstvo pod Turki; 15. pokrajina v Keniji; 17. mesto v Dalmaciji (bivši sedež škofije); 20. pogojnik; 21. srbska reka, znana po divji romantiki; 23. gora pri Beogradu; 25. narod iz starega veka; 27. italijanska oblika za alb. mesto Drač (fon.); 29. sibirsko mesto; 31. obdobje v starem veku; 35. grško mesto; 37. francoska reka; 38. dva soglasnika; 40. je (latinsko); 41. prebivalec gora na bivši meji ČSR-Poljska; 43. dolina v Jul. Alpah; 44. inicijali našega znanstvenika, ki deluje v U. S. A.; 46. naša reka; 47. kraj v Dalmaciji; 49. zapadno indijska pokrajina (franc. protektorat); 52. arabski poglavar; 54. junaška pesem; 56. grška pokrajina; 58. nestrokovnjak; 59. predlog; 62. italijansko mesto; 66. kazalni zaimek; 69. kazalni zaimek.

2. Zadrugarja iz Bosne.

I.

1	☐				
2		☐			
3	☐				
4		☐			
5	☐				

II.

5				☐	
3				☐	
1				☐	
2				☐	
4				☐	

a, a, a, a, a, a, e, e,
i, i, j, j, j, k, k, k, k,
l, m, m, n, o, o, o,
r, r, r, s, t, t,

Besede se uvrščajo v oba lika in sicer vodoravno tako, da pride v vsako polje ena črka.

1. tuj izraz za strokovno zbornico; 2. maža; 3. divja žival; 4. bolezen 5. drugo ime za Peloponez.

Besede v dvojno obrobljenih poljih prvega lika dajo priimek že umrlega bosanskega zadrugnika, besede v dvojno obrobljenih poljih drugega lika pa priimek še živečega bosanskega zadrugnika.

3. Zlogovnica.

Iz zlogov: a, bar, ce, če, čr, hal, ja, ja, ja, ka, ka, le, le, li, li, mo, na, nu, o, ob, pa, pi, pr, ra, ri, ter, va, ve, ve, vi, za, zan, zi, sestavi sledeče besede:

1. podrejeno ljudstvo v Indiji;
2. naznanilo;
3. kraj pri Ljubljani;
4. Novačanova drama;
5. afriško mesto;

6. staroveško bojišče;
7. element;
8. bon-ton;
9. zarota (srbohrv.);
10. anglosaško žensko ime;
11. Moniuszkova opera.

Ako se črke od 1—11 navpično premikajo, dobimo ime in priimek zaslužnega slovenskega zadrugnika pretekle dobe.

Za pravilno rešitev vseh treh nalog razpisujemo 5 nagrad po din 50—. Rešitve je poslati uredništvu do 15. decembra t. l.

Anekdota

Ena o Shawu.

Mlad človek je nekoč prišel k Bernardu Shawu in mu povedal, da je pustil medicino in da se bo odslej pečal le z literaturo.

„Toda, saj ni treba, da bi postali pisatelj“, mu reče Shaw.

„Zakaj pa ne“, ga začudeno vpraša študent.

„Saj ste človeštvu že s tem dovolj koristili, da ste se odpovedali medicini“, mu razloži Shaw.

„Zadrugar“ izhaja mesečno 20tega in stane celoletno 24 Din. Losamezna številka 3 Din. Naroča in reklamira se pri upravnem odboru N. Z. U. D. Ž., Ljubljana, Masarykova cesta, kamor se pošiljajo tudi dopisi. — Odgovorni urednik: Dr. Benko Leopold, Tyrševa cesta šte. 89. — Tiskali J. Blasnik nasled.

Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. — Odgovoren L. Mikuš.

Obvestilo

V novo preurejenih gostilniških prostorih na Masarykovi cesti 17 smo uredili tudi

kuhinjo za topla jedila.

Zato priporočamo članom, posebno onim s proge, da posetijo našo gostilno, kjer bodo postreženi z vedno svežo in toplo hrano.

Vse za šolo

dobite v manufaktorni prodajalni:

nahrbtnike, aktovke, zvezke, peresnike, peresa, svinčnike, radirke, ravnila, kotomere, šestila itd.

Nakupovalni termin v decembru

Radi božičnih praznikov in letnega popisa blaga bo meseca decembra otvorjen nakupovalni termin že

v torek, dne 17. decembra 1940.

Prosimo, uvažujte!

Trgovine zaprte Letna inventura

Po predpisih zakona in pravil mora izvesti zadruga koncem vsakega leta popis vsega blaga. Ta popis bo opravila letos dne 29., 30. in 31. decembra. Radi tega bodo zaprte trgovine:

špecerijske v Ljubljani (obe) in na Jesenicah v soboto, dne 28. decembra od 12. ure naprej,

manufakturne v Ljubljani in v Mariboru, dne 30. in 31. decembra ves dan.

Opozarjamo člane na to objavo in Vas prosimo, da jo upoštevate in navedene dneve
ne prihajate v trgovine.

Nabavljalna zadruga uslužbencev drž. železnic, r. z. z o. z. v Ljubljani

CENTRALA: LJUBLJANA, MASARYKOVA CESTA 17 • TELEFON ŠT. 46-52 IN 46-53

PRODAJALNE

Ljubljana:

Glav. kol., Masarykova cesta 17, telefon št. 4652-3
Gor. kol., Bleiweisova cesta 35, telefon št. 4651

Maribor:

Koroški kol., Frankopanova c. 34, telefon št. 2061
Glav. kol., Aleksandrova cesta 42., telefon št. 2825

Jesenice: Prešernova, telefon št. 606

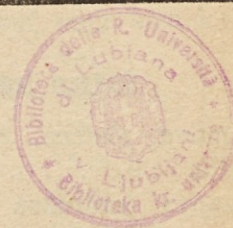
Prodajamo samo članom.

CENIK št. 11

Obračunske cene veljavne od 21. novembra 1940 naprej.

Zadruga si pridržuje pravico, objavljene cene med mesecem znižati event. zvišati.

Na reklamacije se oziramo le takoj ob prejemu blaga.

Mlevski izdelki	
Moka Ogg kg	8.50
„ Og „	8.50
„ enotna „	5.—
„ ajdova „	*
„ koruzna „	4.—
„ „ krmilna „	2.50
„ ržena „	5.75
Otrobi, pšenični debeli „	2.50
„ „ drobni „	2.40
Zdrob koruzni „	5.—
„ pšenični „	*
Žikin zdrob ¼ kg zav.	8.50

Testenine	
Domače	
Fidelini kg	13.40
Krpice „	13.40
Makaroni „	13.40
Polži „	13.40
Rezanci „	13.40
Špageti „	13.40
Zvezdice „	13.40
Makaroni iz enotne moke „	9.—

Jajčne	
Makaroni kg	15.50
Polži „	15.50

Jajčne v kartonih	
Makaroni kg	16.50
Špageti „	16.50
Jajnine vseh vrst „	23.—
F. K. „ „ „	23.—

Riž	
Riž domači kg	16.—

Deželni pridelki	
Čebula, domača, nova kg	2.—
Čebula, pražena „Cepo“ doza	7.—
Česen kg	7.50
Fižol, tetovski „	6.—
Grah zelen „	15.—
Jabolka „	*
Ješprenj, srednji „	8.—
Ješprenjček, drobni „	10.50
Kaša „	*
Koruzna debela „	3.50
Leča debela Ia „	19.—
Zelje kislo v sodih „	3.50
Zelje kislo na drobno „	4.—
Krompir, novi „	*
Oves „	4.25
Piča za kure „	4.40
Ptičja hrana „	10.50
Ječmen „	4.80
Proso „	4.60
Semena zelenjadna in cvetlična zav.	1.—
Semena fižol in grah „	2.—

Sadje južno, sušeno in sveže	
Rozine, Ia kg	*

Orehi celi kg	11.—
Orehova jeterca „	36.—
Lešniki, tolčeni „	46.—
Limone kom.	*
Mak plavi kg	27.—
Mandeljni, Ia „	55.—
Rožiči, celi „	10.—
Rožičeva moka „	10.50

Sladkor	
Kocke kg	17.50
Sipa, drobna „	16.—
„ debela „	16.10
V prahu „	17.50
Bonboni „	40.—
„ Fourres, Ia „	50.—
Bonboniere kom.	po izb.
Kandis kg	36.—
Margo slad „	44.—
Šumeča limonada kom.	1.—

Sol	
Fina kg	4.—
Morska „	1.50

Z * označeno blago prodajamo po dnevnih cenah, ker se iste stalno spreminjajo.

Sir, Chalet	kom.	1.75
" "	škatl.	10.50
" emendolski, Ia	kg	36.—
" Parmezan	"	87.—
" trapistovski	"	32.—
" edamski	"	33.—
Soda, jedilna	"	20.—

Pudingi in pecilni praški

Citronin prašek za puding	zav.	3.—
Čokoladni prašek za puding	"	3.25
Malinov prašek za puding	"	3.—
Mandelnov prašek za puding	"	3.—
Pecilni prašek	"	1.25
Pripomoček za vkuhanje	"	2.25
Rumenilo	"	1.25
Vanilijeva krema	"	3.50
Vanilijin prašek za puding	"	3.—
Vanilijin sladkor	"	1.—

Dišave

Cimet, cel in zmlet	zav.	3.—
Ingver	"	2.50
Janež	"	2.50
Kamilce	kg	55.—
Klinčki (žbice), celi in zmleti	zav.	2.50
Korjander	"	2.50
Kumna	"	2.50
Lavorjevo listje	"	1.—
" zrnje	"	1.—
Majaron	kg	65.—
Muškatov cvet	zav.	3.—
Muškatovi orehi	kom.	2.—
Paprika, huda	zav.	3.—
" sladka	"	3.—
Piment, cel in zmlet	"	2.50
Poper, " " "	"	3.—
Vanilija v šibkah velika	kom.	7.50
Žafran	zav.	1.25

Tekočine

Kis za vlaganje	l	4.—
" nav., dvojno močni	"	3.50
" vinski	"	5.—
Olje, namizno	"	25.—
Francosko žganje, mala	stekl.	10.—
" " srednja	"	26.—
" " velika	"	52.—

Brandy, à 0'35 l	stekl.	34.—
" " 0'70 l	"	60.—
Liker, Balkan, grenki	l	54.—
" " sladki	"	54.—
" Pelinkovec	"	52.—
" razni	"	52.—
Rum Ia, à ½ l	stekl.	44.—
" Ia, " 1 l	"	76.—
" Ila, " ½ l	"	31.—
Esenca za liker	"	5.—
Rumova esenca	"	9.—
Žganje, borovničar, à ½ l	"	35.—
" brinjevec, " ½ l	"	34.—
" slivovka, " ½ l	"	25.—
" tropinovec, " ½ l	"	25.—
Vino, belo, štajersko	l	*
" Jagodinsko, črno	"	*
" cviček	"	*
" belo, dalmatinsko	"	*
" Opolo	"	*
" Prošek	"	30.—
" Vermut	"	45.—
Malinovec, à ½ l	stekl.	16.—
" odprti	kg	22.—
Radenska voda 14/10 l	stekl.	7.50
" " ½ l	"	3.75
Rogaška voda 14/10 l	"	7.50
" " Donati 1 l	"	7.—
Grenka voda Fr. Jožefova	"	12.—

Potrebščine za perilo

Mila

Jeka terpentin	kg	18.—
Merima	"	17.50
Schicht, navadno	"	18.—
" terpentin	"	19.50
Radiša milo nav.	"	19.50

Pralni praški

„Ena“, milne luske	kg	65.—
„Henko“ soda	zav.	2.50
Lux	"	4.50
Perion	"	6.—
Persil	"	6.—
Radion	"	6.—
Snežinka	"	4.50
Ženska hvala	zav.	3.—
Radost peric	"	2.50
Teksil	"	2.50
Belil	"	2.75

Druge potrebščine

Soda za pranje	kg	2.50
Lug	"	4.—
Boraks	zav.	2.50
" carski	škatl.	5.75
Škrob rižev	"	6.—
" "	zav.	1.50
Plavilo v kockah	"	2.50
Plavilni papir	"	1.75
Pralni stroji, leseni, mali	kom.	17.—
" " " vel.	"	18.—
Pralni stroji, pločev. mali	"	19.—
" " " vel.	"	21.—
Vrvi za perilo	15 m	Cene po kvaliteti
" " "	20 m	
" " "	25 m	
" " "	30 m	
" " "	35 m	
" " "	40 m	
Obešalniki za sušenje perila	kom.	20.—
Ščipalka za perilo	"	—25

Toaletni predmeti

Milo, Elida, Favorit	kom.	9.50
" " 7 cvetic	"	9.—
" Glicerin	"	8.50
" Elida lanolin, m.	"	6.75
" " " vel.	"	11.—
" kopalno	mal.	9.—
" Karbol	"	5.—
" „Astra“	"	7.50
" Osiris	"	9.—
" za roke	"	6.50
" peščeno Zlatorog	"	2.75
" Speick	"	5.75
" Stella, mala	"	6.—
" " velika	"	9.50
" Mandel	"	8.50
" za britje Ia	"	9.50
" " " Ila	"	3.50
Cimean	"	7.50
Chlorodont	"	7.50
Doromat	"	9.—
Kalodont	mala	7.50
" " " vel.	"	13.—
Odol	mala stekl.	23.50
" " " sred.	"	37.—
" " " vel.	"	65.—
Olje, orehovo, pristno	"	8.—
Olje za sončenje in mašažo	"	8.—
Ustna voda Cimean	"	19.—
Kolonska voda	mala	15.—
" " " vel.	"	26.—
Esenca za kolonsko vodo	stekl.	20.—
Krema za kožo Cimean	doza	10.—
Krema za kožo Elida	nočna tuba	14.50
Krema za kožo Elida	dnevna	14.50

Nivea krema	doza	12—
Uran "	"	10—
Parfum	stekl.	19—
Puder Elida	škatl.	13:50
Vazelin "	doza	7:50
Šampon "	zav.	3:50

Potrebščine za čevlje

Krema, črna	mal. škatl.	6—
" "	sred. "	7:75
" "	vel. "	18—
" rjava	"	6—
" rumena	"	6—
" bela	"	6—
" sortirana	"	3—
Krema črna Jadran sred. "	"	7—
Mast za čevlje, črna	"	5:50
" " " rjava	"	5:50
Krtače za blato	kom.	4—
" " mazanje	"	1:50
" " svetljenje	"	12—
Vežalke, črne, kratke	par	1:75
" " srednje	"	2—
" " dolge	"	2:25
" rjave, kratke	"	1:75
" " srednje	"	2—
" " dolge	"	2:25
" usnjene, črne	"	2—
" " rjave	"	2—

Razno

Barva za pirhe	zav.	—75
Ostara	"	2:50
Brusači	kom.	13—
Celofan, papir	zav.	2:50
Čistilo za parkete . mal. doza		14:50
" " " vel. "		24—
Črnilo	stekl.	3:25
Schell-Toks, mala kant.	kom.	16—
" " vel. kant.	"	28—
" " črpalke	"	20—
„Čistinit“, za obleke	stekl.	12—
Grafit	kom.	—50
Hobby, prašek	zav.	4—
Kolofonija	"	20—
Kladiva za meso	kom.	13—
Kolesa moška, kromirana 1400·do1600·		
" damska, kromir. . 1450·do1650·		
" moška, poniklj.	kom.	1200—
Likalit	zav.	4—
Krtače za obleko	kom.	16—
" " parkete	"	27—

Krtače za ribanje IIa	kom.	7—
" " " IIIa	"	2:50
" " " Ia	"	8:50
Krtače za roke	"	3:50
" " roke, dvostr.	"	5:50
Krtače za zobe, male	"	9—
Krtače za zobe, velike	"	13—
" " " Ia	"	15—
„Mali sadjar“	knjiga	5—
„Mali vrtnar“	"	5—
Metle, male	kom.	13:50
" velike	"	17—
Metlice, otroške	"	8—
" za obleko	"	8—
" " posodo	"	2:50
Muholovci	kom.	1—
Nočne lučke	škatl.	2—
Obešalniki, mali	kom.	3—
Olje za šivalne stroje	stekl.	5:50
Omela, bombažna	kom.	32—
" mala	"	13—
" za parkete	"	32—
Omelčka za čiščenje ste-		
klenic		7.50 do 15—
Pasta za peči	škatl.	3—
Peharji, srednji	kom.	4—
" veliki	"	4:50
Papir klosetni	zav.	3:25
Peresniki	kom.	2—
Pergament papir	pola	1—
Pesek za email posodo	zav.	—
" " " "	"	1:50
" " " "	"	2—
" " alum. "	"	2:50
Pile, trioglate srednje	kom.	6—
" " velike	"	6:50
" plošnate, male	"	11:50
" " srednje	"	13—
" " velike	"	15—
Prašek za čiščenje zlata		
in srebra	zav.	3:25
Prazne pušice	kom.	7—
Predpražniki Ia	16— do 49—	
" " IIa	kom.	12:50
" " IIIa (slama)	"	4—
Prijatelj gospodinj (za		
štedilnik)	"	110—
Rahljači, brez ročaja	"	12—
" z ročajem	"	15—
Sidol	tuba	6—
Svitol	"	5:50
Vitol	"	5:50
Sita patent	kom.	20—
Snažilne gobice za po-		
sodo	"	1:50
Solnice, lesene	"	10—
Stručnice, male	"	6—
Stručnice, velike	kom.	8—
" " srednje	"	7—
Svinčniki, navadni	"	1:75
" " tintni	"	3:50

Čudežne svečice	zav.	2:25
Šivanke	"	1:50
Šmirkovo platno, belo	pola	2—
" " sivo	"	2:50
Sted Regulator obroči:		
160—220 mm	kom.	60—
230—240 "	"	75—
Sted Regulator plošče:		
18×12 col	"	115—
21×12 "	"	120—
Tepači	"	—
" veliki	"	18:50
Umetno gnojilo	kg	2—
Vim	zav.	2:50
Vit	"	4:50
Vžigalice	"	10—
" " " "	škatl.	1—
" male	"	0:50
Zobotrebci	zvez.	—25
Jedilni pribor, navadni,		
alpaka in kromiran	Po izbiri	

Kurivo

Drva, bukova, cela	}	*
" " žagana		
" mehka v kolob.		
Premog, trboveljski, kosovec		
Dovoz se pri kurivu posebej zaračuna.		

Velika izbira manufakture, perila, nogavic, rokavic, galanterijskega blaga, dežnikov, klobukov in preprog. Emajlirana kuhinjska posoda, vse vrste porcelana, stekla, žarnice itd.

Naša prodajalna na Jesenicah prodaja poleg špecerije tudi vse galanterijsko blago.

Naprošamo člane, da prilagajo k naročilu platnene vrečice za vse drobno blago. Vrečice lahko dobite v vseh naših prodajalnah po nizki ceni.

Svetujemo, da hranite vse mlevske izdelke odprte na zračnem in hladnem prostoru.

Člani, ki jemljejo moko v originalnih vrečah se naprošajo, da predhodno prinesejo ali pošljejo vrečo, ker se jim bo ista drugače zaračunala.